

Mittuniversitetet
Institutionen för samhällsvetenskap
Företagsekonomiska ämnesenheten i Sundsvall
D-uppsats
Handledare: Peter Öhman
Datum: 2008-10-28

Vad har revisionen och revisionsberättelsen för värde ur ett
kreditgivarperspektiv?

Helena Lundberg och Marlene Olsson

Förord

Förord

Efter många lärorika och givande, men samtidigt slitsamma och ibland frustrerande, veckor är nu uppsatsen äntligen klar. Vi vill passa på att tacka några personer som under skrivandets gång har varit ett stort stöd för oss.

Först och främst vill vi tacka våra kollegor på Nordea och Swedbank för all hjälp och allt stöd i samband med pilotundersökningen och enkätundersökningen. Ett stort tack till de personer på de övriga bankerna som har hjälpt oss att få tag på respondenter och till alla dem som svarade på vår webbenkät. Vi vill även rikta ett stort tack till Håkan Björklund och Intervjubolaget IMRI för hjälpen med att utforma webbenkäten.

Vi vill tacka opponenter och bioopponenter som har bidragit med tips och synpunkter under seminarietillfällena. Sist men inte minst vill vi tacka vår handledare Peter Öhman som med sina kunskaper och erfarenheter gett oss många bra tips och som på ett väldigt tålmodigt sätt har hjälpt oss att komma in på rätt spår när vi har varit på villovägar.

Sundsvall i oktober 2008

Marlene Olsson

Helena Lundberg

Sammanfattning

I likhet med utvecklingen i övriga europeiska länder föreslås nu att revisionsplikten för mindre aktiebolag skall avskaffas även i Sverige. Trots detta visar olika undersökningar och forskning att intressenterna fortfarande kommer att efterfråga någon form av kvalitetssäkring vilket måste betyda att revisionen har ett värde. Revisionsberättelsen står också inför möjliga förändringar då intressenterna anser att den är tämligen innehållslös. En av företagens viktigaste intressenter som har stor användning av både revisionen och revisionsberättelsen är kreditgivarna.

Syftet med undersökningen är att analysera och beskriva vilka granskningsområden kreditgivarna värdesätter i revisionen och vad de anser är värdefullt att bli informerade om i revisionsberättelsen. Vår undersökning riktar sig till kreditgivare på de fem största bankerna i Sverige. Vi utformade en webbenkät för att på ett smidigt sätt nå ut till respondenterna och totalt skickades enkäten ut till 190 kreditgivare från Sundsvallsområdet och norrut. Svarsfrekvensen blev 54,7 procent.

Resultatet visar att kreditgivarna anser att revisorns granskning av företagets fortlevnadsförmåga, betalningar av skatter och avgifter, eventuella ekonomiska brottslighet, tillgångsvärdering samt internkontroll är värdefull för dem. Granskningsområdet hållbar utveckling anses inte lika värdefullt. Samma resultat visar sig angående vad kreditgivarna anser är värdefullt att få information om i revisionsberättelsen när det gäller granskningens utfall. Vi kunde alltså konstatera att det som är värdefullt att granska även är värdefullt att rapportera om i revisionsberättelsen. Kreditgivarna anser även att det är värdefullt att få information om granskningens omfattning och inriktning i revisionsberättelsen. Resultaten går i linje med tidigare nationell och internationell forskning. Förslag på vidare forskning kan vara att undersöka om kreditgivarna som har kontakt med stora och börsnoterade företag har samma uppfattning angående vad som är värdefullt och vad andra intressentgrupper värdesätter i revisionen och i revisionsberättelsen.

Nyckelord: Granskningsområden, Kreditgivare, Kvalitetssäkring, Värdet i revisionen, Värdet i revisionsberättelsen

Abstract

In resemblance with the development in other European countries the audit duty for smaller joint-stock companies in Sweden will be removed. Despite this several investigations and research reveals that the stakeholders still will ask for some form of quality assurance, this must mean that the audit has some value. The audit report also stands in front of some possible changes because many stakeholders feel that it is far too standardized. One of the companies most important stakeholder and which has great use of both the audit and the audit report is the credit lender.

The purpose with this essay is to analyse and describe which audit areas the credit lenders values in the audit and what information they value in the audit report. Our investigation is aimed towards credit lenders on the five biggest banks in Sweden. We designed a web survey because we wanted a flexible way to reach out to the respondents and the survey was sent to 190 credit lenders from the area around Sundsvall and north. The answer frequency was 54,7 percent.

The result shows that the credit lenders values the following audit areas in the audit; companies ability of going concern, payments of taxes and fees, possible economic criminality, asset valuation and internal control. The audit areas sustainable development is less valuable. The same results were shown concerning what information the credit lenders values in the audit report. We could state that the audit areas that are valuable to audit also are valuable to report in the audit report. The credit lenders also values to receive information about the reviews extent and direction in the audit report. The result goes in line with previous national and international research. Proposals are to further investigate if the credit lenders that are involved with big companies which are listed on the stock market have the same opinion about what is valuable and what other stakeholder's value in the review and in the audit report.

Keywords: Audit areas, Audit value, Audit report value, Credit lender, Quality assurance

Innehållsförteckning:

<u>INLEDNING</u>	1
1.1 PROBLEMBAKGRUND	1
1.2 PROBLEMFÖRMULERING	3
1.3 SYFTE	4
1.4 AVGRÄNSNINGAR	4
1.5 DISPOSITION	4
<u>2. REFERENSRAM</u>	5
2.1 KVALITETSSÄKRING AV FINANSIELLA RAPPORTER	5
2.1.1 PRINCIPAL- OCH AGENTTEORIN	5
2.1.2 INTRESSENTTEORIN	5
2.1.3 REDOVISNINGENS SYFTE	6
2.1.4 REVISIONENS SYFTE	7
2.2 REVISIONENS OCH REVISIONSBERÄTTELSENS VÄRDE	8
2.2.1 ALLMÄNT OM REVISIONEN OCH REVISIONSBERÄTTELSEN	8
2.2.2 FÖRETAGENS FORTLEVNADSFÖRMÅGA	9
2.2.3 FÖRETAGENS BETALNINGAR AV SKATTER OCH AVGIFTER	11
2.2.4 FÖRETAGENS EVENTUELLA EKONOMISKA BROTTSLIGHET	12
2.2.5 FÖRETAGENS TILLGÅNGSVÄRDERING	13
2.2.6 FÖRETAGENS INTERNKONTROLL	15
2.2.7 FÖRETAGENS ARBETE MED HÅLLBAR UTVECKLING	16
2.2.8 INFORMATION OM GRANSKNINGENS OMFATTNING OCH INRIKTNING	17
2.3 ANALYSMODELL REVISIONENS OCH REVISIONSBERÄTTELSENS VÄRDE	18
<u>3. METOD</u>	20
3.1 ÄMNESVAL	20
3.2 METODVAL	20
3.3 URVALSMETOD	21
3.4 DATAINSAMLING	22
3.5 UNDERSÖKNINGSDESIGN	22
3.5.1 UTFORMNING AV WEBBENKÄT	23
3.5.2 FÖR- OCH NACKDELAR MED ENKÄTER	24
3.5.3 PILOTSTUDIE	24
3.5.4 INTRODUKTIONSBRÄV.....	25
3.6 BORTFALLSANALYS	25
3.7 DATAANALYS	26
3.8 TILLFÖRLITLIGHETSDISKUSSION	27
3.8.1 VALIDITET	27
3.8.2 RELIABILITET	28
3.9 KÄLLKRITIK	28
<u>4. EMPIRI & ANALYS</u>	29
4.1 FÖRETAGENS FORTLEVNADSFÖRMÅGA	29
4.1.1 GRANSKNING AV FÖRETAGENS FORTLEVNADSFÖRMÅGA	29
4.1.2 INFORMATION OM FÖRETAGENS FORTLEVNADSFÖRMÅGA	30

Innehållsförteckning

4.1.3 ANALYS AV GRANSKNINGEN OCH INFORMATIONEN OM FÖRETAGENS FORTLEVNADS- FÖRMÅGA.....	30
4.2 FÖRETAGENS BETALNINGAR AV SKATTER OCH AVGIFTER.....	31
4.2.1 GRANSKNING AV FÖRETAGENS BETALNINGAR AV SKATTER OCH AVGIFTER.....	31
4.2.2 INFORMATION OM FÖRETAGENS BETALNINGAR AV SKATTER OCH AVGIFTER	31
4.2.3 ANALYS AV GRANSKNINGEN OCH INFORMATIONEN OM FÖRETAGENS BETALNINGAR AV SKATTER OCH AVGIFTER.....	32
4.3 FÖRETAGENS EVENTUELLA EKONOMISKA BROTTSLIGHET	33
4.3.1 GRANSKNINGEN AV FÖRETAGENS EVENTUELLA EKONOMISKA BROTTSLIGHET	33
4.3.2 INFORMATION OM FÖRETAGENS EVENTUELLA EKONOMISKA BROTTSLIGHET	33
4.3.3 ANALYS AV GRANSKNINGEN OCH INFORMATIONEN OM FÖRETAGENS EVENTUELLA EKONOMISKA BROTTSLIGHET	34
4.4 FÖRETAGENS TILLGÅNGSVÄRDERING	35
4.4.1 GRANSKNING AV FÖRETAGENS TILLGÅNGSVÄRDERING	35
4.4.2 INFORMATION OM FÖRETAGENS TILLGÅNGSVÄRDERING.....	35
4.4.3 ANALYS AV GRANSKNINGEN OCH INFORMATIONEN OM FÖRETAGENS TILLGÅNGS- VÄRDERING.....	36
4.5 FÖRETAGENS INTERNKONTROLL.....	37
4.5.1 GRANSKNING AV FÖRETAGENS INTERNKONTROLL	37
4.5.2 INFORMATION OM FÖRETAGENS INTERNKONTROLL.....	37
4.5.3 ANALYS AV GRANSKNINGEN OCH INFORMATIONEN OM FÖRETAGENS INTERNKONTROLL	38
4.6 FÖRETAGENS ARBETE MED HÅLLBAR UTVECKLING.....	39
4.6.1 GRANSKNING AV FÖRETAGENS ARBETE MED HÅLLBAR UTVECKLING.....	39
4.6.2 INFORMATION OM FÖRETAGENS ARBETE MED HÅLLBAR UTVECKLING	39
4.6.3 ANALYS AV GRANSKNINGEN OCH INFORMATIONEN OM FÖRETAGENS ARBETE MED HÅLLBAR UTVECKLING.....	40
4.7 INFORMATION OM GRANSKNINGENS OMFATTNING OCH INRIKTNING	41
4.7.1 ANALYS AV INFORMATION OM GRANSKNINGENS OMFATTNING OCH INRIKTNING.....	41
4.8 ANALYSMODELL REVISIONENS OCH REVISIONSBERÄTTELSENS VÄRDE	42
<u>5. SLUTDISKUSSION.....</u>	<u>44</u>
5.1 SLUTSATS	44
5.2 FÖRSLAG TILL VIDARE FORSKNING	44
<u>REFERENSLISTA.....</u>	<u>46</u>
BILAGA 1. INTRODUKTIONSBRIV NORDEA	I
BILAGA 2. INTRODUKTIONSBRIV SWEDBANK	II
BILAGA 3. INTRODUKTIONSBRIV TILL SEB, HANDELSBANKEN OCH DANSKE BANK.....	III
BILAGA 4. WEBBENKÄT	IV
BILAGA 5. KORSTABELLER	VII
BILAGA 6. STATISTIK – REVISIONENS VÄRDE	XI
BILAGA 7. STATISTIK – REVISIONSBERÄTTELSENS VÄRDE.....	XII

Figurförteckning

Figurförteckning:

Figur 2.1 Redovisningens syfte	6
Figur 2.2 En modell om informationsflöden, kvalitetssäkring och revisorers rapportering.....	7
Figur 2.3 Analysmodell, revisionens och i revisionsberättelsens värde.....	19
Figur 4.1 Granskning av företagets fortlevnadsförmåga	29
Figur 4.2 Information om utfallet av granskningen av företagets fortlevnadsförmåga	30
Figur 4.3 Granskning av företagets betalningar av skatter och avgifter	31
Figur 4.4 Information om utfallet av granskningen av företagets betalningar av skatter och avgifter.....	31
Figur 4.5 Granskning av företagets eventuella ekonomiska brottlighet	33
Figur 4.6 Information om utfallet av granskningen av företagets eventuella ekonomiska brottlighet.....	33
Figur 4.7 Granskning av företagets tillgångsvärdering	35
Figur 4.8 Information om utfallet av granskningen av företagets tillgångsvärdering	35
Figur 4.9 Granskning av företagets internkontroll	37
Figur 4.10 Information om utfallet av granskningen av företagets internkontroll	37
Figur 4.11 Granskning av företagets arbete med hållbar utveckling.....	39
Figur 4.12 Information om utfallet av granskningen av företagets arbete med hållbar utveckling	39
Figur 4.13 Information om granskningens omfattning och inriktning	41
Figur 4.14 Tabellöversikt över hypoteser, medelvärden samt p-värden	42
Figur 4.15 Analysmodell, revisionens och i revisionsberättelsens värde.....	42

Inledning

I detta avsnitt har vi sammanställt problembakgrunden, problemformuleringen och syftet med vår uppsats. Vi visar även uppsatsens disposition och detta gör vi för att läsarna skall få en förståelse kring varför vi har valt att skriva om detta ämne och för att ge en snabb överblick över rapportens fortsatta innehåll.

1.1 Problembakgrund

Under de senaste åren har avskaffandet av revisionsplikten varit ett omdebatterat ämne och enligt EG-rättens fjärde direktiv kan de enskilda medlemsländerna numera själva bestämma om revisionsplikten för mindre aktiebolag skall avskaffas eller inte. Detta har medfört att de flesta länder i Europa numera inte har någon lagstadgad revisionsplikt för de minsta aktiebolagen (Rådets fjärde direktiv). År 2006 godkände lagstiftaren i Danmark ett avskaffande av revisionsplikten för de minsta företagen vilket medförde att Sverige, Malta och Norge blev de enda länderna i Europa som har kvar revisionsplikten för alla storleksklasser på företag (Econ, 2007). Thorell och Norberg (2005) fick i uppdrag av Svenskt Näringsliv att undersöka varför vi i Sverige avviker från omvärlden. De kom fram till att det är svårt att se vilka särskilda omständigheter som skulle motivera en revisionsplikt för mindre aktiebolag i Sverige när ett sådant krav inte uppställs på jämförbara företag i andra länder. Detta bidrog till att Svenskt Näringsliv drog slutsatsen att även Sverige i framtiden behöver avskaffa revisionsplikten för mindre aktiebolag.

De främsta anledningarna till varför Sverige vill avskaffa revisionsplikten är för att minska den administrativa bördan och kostnaderna som revisionen medför för de mindre aktiebolagen. Man anser även att svenska företag har en konkurrensnackdel gentemot företag i andra länder som inte har dessa betungande revisionskostnader och att Sverige skulle bli en attraktivare marknad för utländska företag om revisionsplikten avskaffas. Enligt Thorell och Norberg (2005) kan man i dagens läge inte bevisa att nyttan med revisionen överstiger dess kostnader och då ligger det i samhällets intresse att avskaffa den. Det finns heller inte samma behov av revision för de minsta aktiebolagen. Revisionen har sedan fenomenets början varit till för att skydda företagets ägare och så gott det går säkerställa att allt står rätt till i företagen, men i de mindre aktiebolagen är ägarna ofta delaktiga i den dagliga verksamheten. Nu är dock revisionen i de mindre bolagen främst inriktad på att skydda företagets övriga intressenter genom att exempelvis bedöma företagets fortlevnadsförmåga, granska huruvida företagen har betalat skatter och avgifter i tid, förekommandet av ekonomisk brottslighet, den interna kontrollen, att tillgångar och skulder är rätt värderade samt att arbetet med hållbar utveckling är effektivt.

I september 2006 tillsatte regeringen en utredare som fick i uppdrag att föreslå de ändringar i regelverket som krävs för att avskaffa revisionsplikten för de minsta aktiebolagen i Sverige. I mars 2008 överlämnade Bo Svensson, ansvarig för utredningen, ett delbetänkande där man bland annat föreslår att alla aktiebolag som ligger under mer än ett av följande gränsvärden skall undantas från revisionsplikt; balansomslutning 41,5 miljoner kronor, antal anställda 50 stycken och nettoomsättning 83

Inledning

miljoner kronor. Förslaget innebär att endast 4 procent av aktiebolagen i Sverige i framtiden kommer att ha en lagstadgad revision och en uppskattning är att företagens kostnader för revision kommer att minska med 5,8 miljarder kronor om året. Utredaren föreslår vidare att förvaltningsrevisionen helt skall avskaffas och att revisorn därmed inte längre skall yttra sig i fråga om huruvida bolagsledningen skall beviljas ansvarsfrihet. Revisorn skall i framtiden inte heller vidta åtgärder mot vissa brottsmisstankar eller yttra sig om huruvida företagen har skött sina betalningar av skatter och avgifter då man tror att detta skall bidra till att fler företag väljer frivillig revision (SOU 2008:32).

Revisionsbranschen står således inför stora förändringar och man undrar vad som skall omfattas av revisionen och om företagen och intressenterna anser att revisionen har något värde. När det gäller företagens inställning till revision och rådgivning här i Sverige gjorde Svanström (2006) en studie och kom fram till att företagen vill ha kvar revisionen. Då de anser att revisionen är till nytta både internt i företaget och för deras intressenter. Resultatet från studien visar att hela 77 procent av företagen uppger att de kommer att välja revision även om de inte finns någon sådan lagstadgad skyldighet. Att revisionen fortfarande efterfrågas är ett fenomen som man även sett i de länder som tidigare har avskaffat revisionsplikten för mindre aktiebolag. I Danmark visar en undersökning gjord av Gyldenvang och Juhl att hela 83 procent av företagen har valt att fortsätta med revision (Aggestam Pontoppidan, 2007). Även forskarna Tabone och Baldacchino (2003) kom fram till att företagen ville fortsätta revidera sina räkenskaper när de gjorde en liknande studie på Malta. Företagarna ansåg att värdet av revisionen för ägarna, de anställda och för tredje man som inte har någon insyn i företaget var högre än kostnaderna för revisionen. Studier visar alltså att revisionen anses ha ett värde för företagen och deras intressenter.

En av företagens viktigaste intressenter är kreditgivarna och enligt Thorell och Norberg (2005) har de ett större intresse av innehållet i räkenskaperna än någon annan intressent. Det är således inte särskilt överraskande att de har en positiv syn på att räkenskaperna skall vara reviderade. Collins (2003) gjorde en undersökning i Storbritannien efter det att revisionsplikten avskaffats och kom fram till att banker och kreditinstitut var de som krävde att företagens redovisning fortfarande reviderades vilket måste betyda att revisionen har ett värde. Enligt Thorell och Norberg (2005) kommer även kreditgivarna i Sverige att efterfråga revision och därför är det intressant att utreda vad de värdesätter i revisionen.

Samtidigt som förändringarna kring revisionen sker så diskuteras det även vad revisionsberättelsen förmedlar. Öhman (2007) är en av dem som anser att revisionsberättelsen är intetsägande och att utökad information om revisionens utfall och inriktning kan förbättra beslutsunderlaget för investerare och övriga intressenter. Turner et al (2004) menar att man måste förbättra kommunikationen med de finansiella rapporternas användare genom att informera bättre i revisionsberättelsen. På detta sätt kan man bättre förstå revisorns roll och hur revisorn har gått tillväga i sitt granskningsarbete. Genom att ta del av revisorns bedömningar och avvägande får man dessutom en bättre uppfattning om med vilken säkerhet revisorn uttalar sig i revisionsberättelsen. Även Dan Brännström, generalsekreterare på FAR/SRS, har gett förslag på en tuffare revision vilket innebär att revisorn skall granska och betygsätta hur företagen sköter sig inom fem områden. De föreslagna betygsområdena är internkontroll, kvaliteten på de finansiella rapporterna, bolagsstyrning, arbetet med

Inledning

hållbar utveckling samt risk för oegentligheter och fel (Sunesson, 2007). Samtidigt föreslås det i utredningens betänkande att flera utav revisorns uttalanden skall tas bort ur revisionsberättelsen (SOU 2008:32), vilket går helt i motsatt riktning mot önskemålen om utökad information i revisionsberättelsen.

En intressentgrupp som har stor användning av revisionsberättelsen är kreditgivarna och enligt en studie i Spanien av Gómez-Guillamón (2003) påverkar utfallet av revisionen kreditgivarna starkt när de ska avgöra om ett företag får det ansökta lånet/krediten eller inte samt hur mycket de skall få låna. Även Haag och Stuns (2006) kunde konstatera att revisionsberättelsen har ett stort värde för kreditgivarna. Författarna kontaktade i en undersökning 30 bankkontor i Sverige och 93 procent av respondenterna svarade att de tar mycket stor eller stor hänsyn till revisionsberättelsen i deras kreditbeslut. Studier visar alltså att revisionsberättelsen har ett värde för dem och vi är därför intresserade av att utreda vad kreditgivarna värdesätter att bli informerade om i revisionsberättelsen.

1.2 Problemformulering

Det uppstår ofta ett gap mellan vad revisorerna presterar och vad intressenterna förväntar sig att de skall prestera. Detta fenomen kallas förväntningsgapet och är ett omdebatterat problem i revisionsbranschen (Öhman, 2005:64). Att avskaffa revisionsplikten är ingen lösning på detta i och med att många intressenter fortfarande kan komma att efterfråga revision eller någon annan form av kvalitetssäkring. Som nämnts kom Collins (2003) fram till att kreditgivarna fortfarande krävde att företagens finansiella rapporter skulle vara reviderade efter det att revisionsplikten avskaffats i Storbritannien. Detta måste betyda att revisionen har ett värde. Ett sätt att minska förväntningsgapet på många områden av revisionen kan enligt Shaikh och Talha (2003) vara att undersöka vad intressenterna värdesätter i en revision. Men vad är det då intressenterna, i detta fall kreditgivarna, värdesätter i en revision?

Förväntningsgapet mellan företagets revisor och intressenterna är också en utav anledningarna till varför man skulle kunna införa mer information i revisionsberättelsen (Öhman, 2005:65). Samtidigt vill man enligt utredningens betänkande ta bort flera obligatoriska uttalanden från revisionsberättelsen vilket går i motsatt riktning mot utökad information som enligt Turner et al (2004) efterfrågas av intressenterna. Detta får en att fundera på vad som egentligen kommer att stå i en revisionsberättelse om några år. Att kreditgivarna har användning av revisionsberättelsen (Thorell och Norberg, 2005) måste betyda att även revisionsberättelsen i sig är värdefull. Men vad är det då intressenterna, i detta fall kreditgivarna, värdesätter att bli informerade om?

Problemen är alltså följande:

- Vilka granskningsområden i revisionen värdesätter kreditgivarna?
- Vilken information, om granskningens omfattning och utfall, är värdefull för kreditgivarna att bli informerad om i en revisionsberättelse?

Inledning

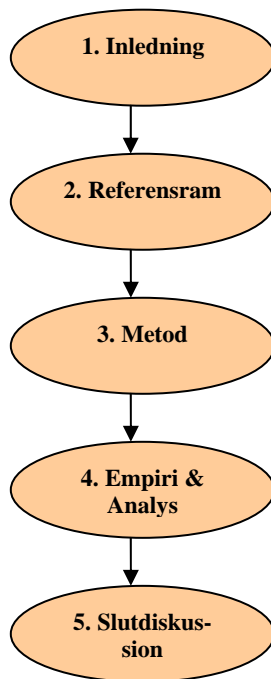
1.3 Syfte

Syftet med vår uppsats är att beskriva och analysera vilka granskningsområden som intressenterna, i detta fall kreditgivarna, anser är värdefulla att revisorerna inriktar sig på och vilken information om granskningens utfall och omfattning som är värdefull i revisionsberättelsen.

1.4 Avgränsningar

Vi avgränsar oss i uppsatsen till att endast ta upp granskningsområden som hör till räkenskapsrevisionen och ett område som vi därmed avgränsar oss ifrån är förvaltningsrevisionen. Detta gör vi för att förvaltningsrevisionen är ett fenomen som endast finns i Sverige och Finland vilket gör att det är svårt att hitta vetenskapliga forskningsbidrag på detta område. Förvaltningsrevisionen är dessutom ett område som enligt ett lagt förslag kommer att tas bort inom några år.

1.5 Disposition

Här ger vi en introduktion till ämnet och det problem vi kommer att belysa. Vi tar även upp uppsatsens syfte och disposition.

I detta kapitel finns den referensram som undersökningen bygger på och som senare kommer att knytas ihop med analysen. Vi presenterar även våra hypoteser och vår analysmodell.

I metodkapitlet beskriver vi hur vi har gått tillväga för att samla in litteratur och data samt vilken metod vi använt. Vi diskuterar även validiteten och etiken i uppsatsen

Kapitlet visar med hjälp av olika tabeller och diagram resultatet av undersökningen. Vi analyserar de svar vi fått med hjälp av vår analysmodell.

I det avslutande kapitlet diskuterar vi de svar och de analyser vi har kommit fram till. Detta kapitel innehåller även förslag på vidare forskning.

2. Referensram

I detta avsnitt kommer vi inledningsvis att beskriva principal-, agent- och intressentteorin för att sedan komma in på syftet med de finansiella rapporterna samt syftet med revisionen. Därefter kommer kapitlet att behandla revisionens och revisionsberättelsens värde. Till sist kommer vi att redogöra för våra hypoteser och den analysmodell vi har sammanställt.

2.1 Kvalitetssäkring av finansiella rapporter

2.1.1 Principal- och agentteorin

Ägare och investerare som själva inte har någon insyn i företagets verksamhet vill få information om hur det går för företagen för att de skall kunna värdera sina investeringar och detta benämns i teorin som ett kommunikationsbehov (Diamant, 2004:89). Intressenterna kräver att ledningen rapporterar om sin förvaltning men problemet är att bolagsledningen har tillgång till all information och kan välja vilken information som skall kommuniceras. Investerarna saknar alltså möjlighet att bedöma sin investering på annat sätt än genom sådan information som bolagsledningen väljer att lämna och som kan vara i deras eget intresse. Detta problem kallas informationsasymmetri och anses varken vara gynnsam för företagen, dess ägare eller för kapitalmarknaden. Detta förhållande hänger ihop med principal- och agentteorin som behandlar förhållandet mellan den redovisningsberättigade (principalen) och den redovisningskyldige (agenten). Principal- och agentteorin bygger på utgångspunkten att bolagsledningen fungerar som en agent för företagets ägare, principalen, och att det alltså har skett en separation mellan ägandet och förvaltningen av företaget. Det finns även en motsättning mellan dessa grupper då de båda arbetar för att uppfylla sina egna intressen och agenten, det vill säga bolagsledningen, kan då komma att göra detta på företagets och principalens bekostnad (Deegan och Unerman, 2006:224-225).

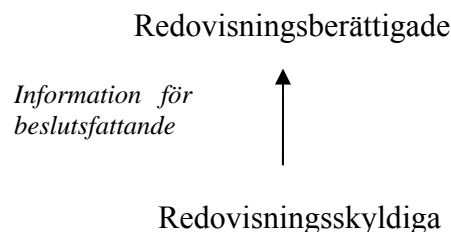
2.1.2 Intressentteorin

Förutom ägarna så finns det en mängd andra intressenter i företagets omgivning som är intresserade av den information som publiceras i de finansiella rapporterna. Dessa är bland annat leverantörer, kreditgivare, olika statliga myndigheter, investerare och de anställda. Enligt intressentteorin har dessa intressenter olika krav, synpunkter och önskemål om den information som publiceras i de finansiella rapporterna. Det är som man kan förstå inte alltid som dessa behov och önskemål sammanfaller med varandra. Enligt intressentteorins moraliska perspektiv skall alla intressenter behandlas likvärdigt av företaget och deras minimum rättigheter skall vara uppfyllda. Ett annat perspektiv av intressentteorin menar istället att ledningen i företagen påverkas av starka intressenter och att det är deras krav och önskemål som måste prioriteras (Deegan och Unerman, 2006:284-290). Det är alltså viktigt att man tar intressenternas behov och önskemål i beaktande när man utformar de finansiella rapporterna.

En av företagets viktigaste intressenter förutom ägarna är enligt Skärvad och Bruzelius (2000:76) kreditgivarna eftersom de bidrar med det kapital som behövs för att driva verksamheten. Även i utredningens betänkande från Bo Svensson beskrivs kapitalplacering och kreditgivare som de primära intressenterna i företagets omgivning (SOU 2008:32). I utbyte vill kreditgivarna ha ränta på det utlånade kapitalet samt att amorteringar betalas på föreskriven tid (Skärvad och Bruzelius, 2000:76). För att kunna bedöma om företagen har förmåga att betala avtalade räntor och amorteringar behöver kreditgivarna uppgifter om företagets ekonomiska ställning. De som bidrar med kapitalet måste få relevant och tillförlitlig information när de skall bestämma var investeringar skall göras, till vem kreditgivning skall ges och till vilket pris. Om den informationen som tillhandahålls är oriktig eller vilseledande kan effekten bli att kapitalet kanaliseras till ineffektiva verksamheter och detta kan i sin tur bidra till skadliga ekonomiska konsekvenser för samhället (SOU 2008:32). Med andra ord så tar kreditgivarna en kreditrisk när de involverar sig med företag. Företagsledningen har ett egenintresse av att redovisa stabila resultat, de vill inte visa allt för stora svängningar i resultatet eftersom det kan leda till dyrare upplåning samt ett ifrågasättande av företagsledningens kompetens (Tegin, 1997:16). I en artikel av Ackert et al (2007) undersökte författarna hur strukturen och kostnaderna såg ut för småföretag när de lånar pengar. De kom fram till att småföretag har högre lånekostnader jämfört med publika företag och att strukturen på lånen ser lite annorlunda ut. Den största anledningen till detta säger författarna är att det så lätt uppstår informationsasymmetri i småföretag och att kreditrisken därmed är högre.

2.1.3 Redovisningens syfte

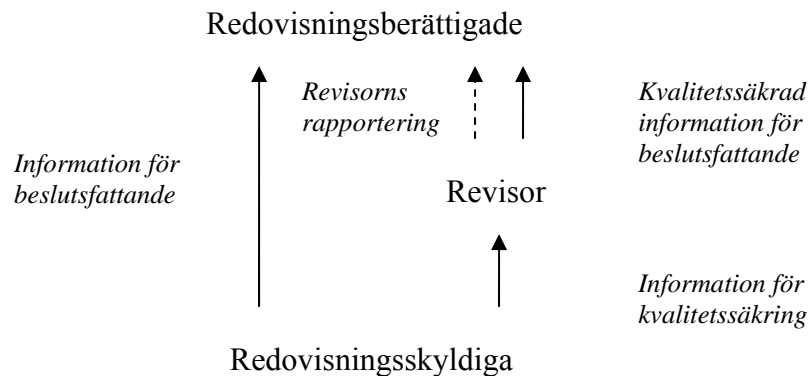
Intressenterna kan varje år ta del av de årsredovisningar och finansiella rapporter som publiceras runt om i landet. Som vi nämnde ovan framställs de för att tillfredställa intressenternas behov och intresset för dessa årsredovisningar och diverse rapporter är stort. I de finansiella rapporterna kan intressenterna hitta information om företagen, följa deras utveckling och utläsa deras ekonomiska ställning. I förvaltningsberättelsen kan de ta del av viktiga händelser under året och VD:s syn på framtiden. De kan utläsa företagets finansiella ställning i balans- och resultaträkningen i relation till föregående år och analysera olika nyckeltal. Företag publicerar även information angående sitt miljöarbete, hur könsfördelningen i företaget är och annan information som de bedömer är intressant för människor utan direkt insyn i företaget. Mycket av informationen i de finansiella rapporterna skall finnas med enligt lag medan annan information är mer frivillig. All denna information skall hjälpa intressenterna att få en inblick i företagen och deras verksamhet för att hjälpa dem att ta ett beslut om de till exempel vill investera eller göra affärer med företaget. Redovisningens syfte är alltså att förse intressenterna med användbar information för beslutsfattande (IASB, 2001).

Figur 2.1 Redovisningens syfte

2.1.4 Revisionens syfte

För att informationen i de finansiella rapporterna skall vara användbar för beslutsfattande för intressenterna är det viktigt att informationen i dem granskas av någon oberoende part. Man vill undvika att agenten, det vill säga bolagsledningen, kan komma att arbeta för att uppfylla sina egna intressen på företagets och principalens bekostnad eller att informationsasymmetri förekommer. För att förhindra detta kan man försöka säkerställa agentens lojalitet genom att till exempel belöna eller övervaka agentens arbete. Belöningar anses dock sällan vara tillräckligt effektiva samtidigt som en bevakning är billigare och mer funktionell och det är där revisionen kommer in i bilden (Diamant, 2004:79-80). Revision är enligt Power (1997:5) en riskreduktion som gynnar principalen eftersom det hämmar agentens aktiviteter för att uppfylla sina egna intressen. Informationen i de finansiella rapporterna är inte användbar om inte intressenterna kan lita på att den verkligen avspeglar företaget och ger en rättvisande bild av företagets resultat och finansiella ställning. Det räcker alltså inte med att reglera utformningen utav de finansiella rapporterna utan informationen måste kvalitetssäkras på något sätt. Att revidera företagets finansiella rapporter är ett alternativ att göra detta på och revisionen görs bland annat för att öka trovärdigheten i företagets redovisning, skapa säkerhet för kreditgivare och leverantörer, minska risken i affärer, visa att företagen följer spelreglerna och minska risken för att fel och brister inte upptäcks (Suneson, 2007). Förtroendet för ett företag är avgörande för möjligheterna till finansiering, affärer och tillväxt och genom revisionen bidrar revisorn till skapandet av detta förtroende (Skough och Brännström, 2007). Bilden nedan beskriver förhållandet mellan företagsledningen (redovisningsskyldiga), revisorn och ägarna (redovisningsberättigade):

Figur 2.2 En modell om informationsflöden, kvalitetssäkring och revisorers rapportering
Källa: (Öhman, 2007)

2.2 Revisionens och revisionsberättelsens värde

2.2.1 Allmänt om revisionen och revisionsberättelsen

Revisorns uppgift enligt lagen är att granska årsredovisningen, bokföringen och företagsledningens förvaltning. Detta för att kunna uttala sig om huruvida årsredovisningen har upprättats enligt tillämplig lag och därmed ger en rättvisande bild av företagets resultat och ställning enligt god redovisningssed i Sverige samt om företagsledningen kan beviljas ansvarsfrihet för räkenskapsåret. Granskningen skall vara så ingående och omfattande som god revisionsmedel kräver och revisorn skall vidta de revisionsåtgärder som bedöms vara viktiga för att nå revisionens mål (RS 200). Revisorns arbetsuppgifter består bland annat av planering och granskning vilket är två viktiga delar av revisionsprocessen. Revisorn måste först göra en noggrann planering av vad som skall granskas och hur granskningen skall gå till. Granskningsplanen är nödvändig för att revisorn skall kunna göra en effektiv revision. Eftersom revisorn inte granskar varje individuell transaktion måste ett urval göras. Då använder sig revisorn av principen väsentlighet och risk för att avgöra hos vilka poster risken för väsentliga fel är som störst (Cassel, 1996:69, 85). Öhman (2006) skriver att revisorerna måste lägga minst lika stor vikt till intressenternas krav och förväntningar när det gäller vilka poster som är väsentliga att granska. Det som gör revisionen relevant är med andra ord en fråga för både intressenter och revisorer. Enligt Thorell och Norberg (2005) har kreditgivarna i Sverige ett direkt intresse mer än någon annan intressent av innehållet i räkenskaperna. Därför är det inte helt överraskande att de har en positiv syn på att räkenskaperna skall vara reviderade. I en artikel av Collins (2003) kom författaren fram till att banker och andra kreditinstitut var de som krävde att företagets redovisning fortfarande reviderades efter det att revisionsplikten avskaffats i Storbritannien. Det finns alltså något slags värde i revisionen som gör att kreditgivarna vill att företagets redovisning skall vara reviderad. Här kan ett så kallat förväntningsgap uppstå, där revisorerna anser att vissa områden är mer väsentliga att granska vilket kanske inte överensstämmer med vad intressenterna anser är värdefullt att granska.

Revisorns arbete skall utmynna i en revisionsberättelse och den skall alltid bifogas med årsredovisningen. Revisionsberättelsen har en väldigt standardiserad utformning för att underlätta för läsarna att förstå den. Revisorn skall alltid göra en del uttalanden i revisionsberättelsen om bland annat huruvida årsredovisningen har upprättats i enlighet med årsredovisningslagen och om den ger en rättvisande bild av bolagets resultat och ställning i enlighet med god redovisningssed i Sverige. Revisorns uttalanden ökar årsredovisningens trovärdighet och kan ses som en kvalitetssäkring. När revisorn inte har något att påpeka publiceras en ren revisionsberättelse. Den enda gången en revisionsberättelse inte följer standardutformningen är när den är oren. En oren revisionsberättelse innebär att revisorn i sin granskning har funnit något som är värt att anmärka på och detta innebär att revisorn uttalar sig med en reservation, avstår från att uttala sig eller uttalar en avvikande mening (RS 709). Allt som tas med i revisionsberättelsen och som inte följer standardutformningen skall vara kursivt skrivet för att det skall vara lätt att uppmärksamma för dem som läser den. Att en revisor lämnar en oren revisionsberättelse är dock inte speciellt vanligt, oftast räcker det med att meddela styrelsen om de fel som har uppdagats.

Som ett bemötande på kritiken om att revisionsberättelsen är innehållslös och standardiserad diskuteras nu en tuffare revision. FAR/SRS generalsekreterare Dan Brännström har gett förslag på betygsättning vilket innebär att revisorerna i revisionsberättelsen skall betygsätta hur bolaget sköter sig inom olika områden (Suneson, 2007). En del forskare menar att en mer innehållsrik revisionsberättelse skulle kunna återskapa förtroendet för revisorerna. I en artikel skriven av Koh och Woo (1998) diskuteras hur man skall kunna minska det mycket omtalade förväntningsgapet. Enligt författarna kan man åtgärda detta och återvinna förtroendet genom att dels expandera revisionsberättelsen. Mer information i revisionsberättelsen gör den mer begriplig, förminskar okunskapen kring vad en revision innebär och vad en revisor gör. Samtidigt som man vill utöka informationen i revisionsberättelsen har en statlig utredning föreslagit att flera utav revisorns obligatoriska uttalanden skall tas bort. Man anser att detta skulle bidra till att fler företag skulle välja frivillig revision i framtiden (SOU 2008:32). Utvecklingen går alltså framåt men åt olika riktningar. Vi nämnde tidigare att kreditgivarna har ett stort värde av att företagens räkenskaper revideras och enligt Gómez-Guillamón (2003) studie i Spanien har kreditgivarna även ett stort värde av revisionsberättelsen. Haag och Stuns (2006) konstaterade att 93 procent av respondenterna tar mycket stor eller stor hänsyn till revisionsberättelsen i deras kreditbeslut. Revisionsberättelsen har alltså ett värde för kreditgivarna

Fortsättningsvis kommer vi att inrikta oss på sex granskningsområden som kreditgivarna anser är värdefulla att revisorn granskar. Vi kommer också att inrikta oss på sju områden som kreditgivarna anser är värdefulla att bli informerade om i revisionsberättelsen angående granskningens utfall och omfattning. Dessa grundar sig på vanligt förekommande områden enligt litteratur och forskning som vi tagit del av, samt Dan Brännströms förslag.

2.2.2 Företagens fortlevnadsförmåga

Granskning av företagets fortlevnadsförmåga

I enlighet med fortlevnadsprincipen skall företagen i samband med upprättandet av årsredovisningen göra en bedömning angående sin fortlevnadsförmåga. När företagen gör bedömningen skall de ta hänsyn till all tillgänglig information beträffande den framtida tidsperiod som skall överblickas vilket bör vara minst ett år efter räkenskapsårets utgång (RR 22). Det är revisorns uppgift att granska och testa informationen som företagen lämnar angående deras fortlevnadsförmåga (RS 570). Här uppstår ofta ett förväntningsgap mellan vad intressenterna förväntar sig och vad revisorn gör. Det handlar om på vilket sätt och med vilken grad av säkerhet som revisorerna kan intyga att företagen är livskraftiga (Öhman, 2005:65). Boyd (2000/2001) nämner i sin studie som utfördes i USA att intressenterna anser att en granskning av företagen garanterar deras fortlevnadsförmåga men att revisorerna själva har ett mindre intresse av att granska detta. Monroe och Woodliff (1994) nämner vidare att intressenterna i Australien anser att revisorerna skall granska företagets framtidsorienterade prospekt i högre grad än vad revisorerna själva anser att de bör göra. Öhman (2006) som genomförde sin studie i Sverige kom även han fram till att den största delen av intressenterna anser att revisorerna främst borde inrikta sig på att granska framtidsorienterad information. Det revisorerna kan göra enligt Öhman (2005:65) är att väga in att det granskade företaget med rimlig säkerhet är livskraftigt ett år framåt i tiden. Intressenterna däremot har en utbredd uppfattning om att inte bara kunna lita på att

Referensram

den reviderade informationen är korrekt, utan även på att revisorerna garanterar att de redovisningskyldiga företagen är livskraftiga. Enligt Lofstrand och Ronn (2005) anser kreditgivarna i Västernorrlandslän att det är mycket viktigt att revisorerna granskar och bedömer företagets fortlevnadsförmåga. Arnold et al (2001) skriver däremot att revisorerna saknar förmåga att göra en ordentlig bedömning av företagets fortlevnadsförmåga och att många revisionsmisslyckanden beror på detta. Trots risken för revisionsmisslyckanden visar litteraturen ovan att granskningsområdet är värdefullt för kreditgivarna i och med att de skall bedöma hur bra företagets betalningsförmåga är på lång sikt. Om företagen inte anses ha en bra fortlevnadsförmåga torde inte heller deras betalningsförmåga på lång sikt vara bra.

H1a: Kreditgivarna anser att det är värdefullt att revisorn granskar företagets fortlevnadsförmåga.

Information om företagets fortlevnadsförmåga

Utöver själva granskningen av företagets fortlevnadsförmåga skall revisorn även uttala sig om detta i revisionsberättelsen (RS 570). Enligt litteraturen är granskningen värdefull för kreditgivarna och då borde också rapporteringen vara värdefull. Enligt Arnold et al (2001) har uttalandet om företagets fortlevnadsförmåga fått mycket kritik i samband med olika revisionsmisslyckanden och uttalandet anser vara mycket osäkert i och med revisorns låga kunskapsnivå på detta område. Enligt Bellovary et al (2006) är revisorns arbete att avgöra om de finansiella rapporterna är presenterade i enlighet med lagstiftning och rekommendationer på området. Det är inte revisorns roll att försöka bedöma hur till exempel beslut som är tagna under året kommer att utveckla sig för företagen eller vad företagen har för möjligheter till tillväxt. Revisorn är dessutom fel person att ta fram denna information och skall inte göra affärsmässiga bedömningar. Detta har enligt Van Peurse et al (2005) lett till en utveckling mot allt fler standarder angående uttalandet om företagets fortlevnadsförmåga. Genom att ytterligare reglera uttalandet försöker man förminska det förväntningsgap som finns.

Trots problemen kring uttalandet så är uttalandet om företagets fortlevnadsförmåga efterfrågad av intressenterna och speciellt kreditgivarna. I en studie gjord av Gómez-Guillamón (2003) i Spanien fick bankerna peka på vilka uttalanden i revisionsberättelsen som till största delen påverkade deras finansieringsbeslut. De flesta kreditinstituten svarade att uttalandet om företagets fortlevnadsförmåga var viktigast. När McEnroe och Martens (2001) undersökte kreditgivarnas syn på detta uttalande i USA ansåg majoriteten av respondenterna att revisorn inte skall avge en ren revisionsberättelse om denne inte är övertygad om att företagen kommer att kunna driva sin verksamhet inom en överskådlig framtid. Lofstrand och Ronn (2005) kom i sin studie fram till att kreditgivarna skulle vara hjälpta av om revisionsberättelsen innehöll mer information om vad revisorn grundat sin bedömning på när det gäller företagets fortlevnadsförmåga. Trots detta så har inte Dan Brännström tagit med fortlevnadsförmågan som ett område för betygsättning (Suneson, 2007). Detta har Öhman (2007) kritiserat då han anser att man måste skilja på stort och smått och utarbeta ett förslag som innebär att det rapporteras om det mest centrala, vilket enligt honom bland annat är att bedöma vilken status företaget bedöms ha som "going concern". Trots kritiken ger litteraturen ovan stöd för att detta uttalande är värdefullt för kreditgivarna.

H1b: Kreditgivarna anser att det är värdefullt att revisorn informerar om utfallet av granskningen av företagets fortlevnadsförmåga i revisionsberättelsen.

2.2.3 Företagens betalningar av skatter och avgifter

Granskning av företagets betalningar av skatter och avgifter

Enligt aktiebolagslagens nionde kapitel skall revisorn i revisionsberättelsen granska om företagen har fullgjort sina skyldigheter att göra skatteavdrag, anmäla sig för registrering, lämna skattedeklaration och i rätt tid betala skatter och avgifter (ABL, 2005:551). Skatteverkets södra region tittade år 2007 på de orena revisionsberättelser som kommit in och kunde konstatera att 587 stycken utav de 1 447 orena revisionsberättelserna innehöll anmärkningar angående skatter eller avgifter (SOU 2008:32). En så pass hög andel borde bidra till att intressenterna anser att granskningen av företagets betalningar av skatter och avgifter är värdefull. Enligt Gómez-Guillamóns (2003) studie anser kreditgivarna att det är viktigt att revisorn granskar företagets skyldighet att betala skatter och andra avgifter. Löfstrand och Rönn (2005) kom i sin studie fram till samma resultat. Den största delen av kreditgivarna anser att granskningen av företagets betalningar av skatter och avgifter är mycket viktig eller viktig för dem. Öhman (2006) kunde konstatera att revisorerna anser att granskningen av skatter och avgifter är något man skulle kunna dra ner på medan intressenter som investerare och kreditgivare är mindre pigga på en neddragning av granskningen. Intressenterna nämner att det är viktigt att veta att företagen följer de skatteregler som finns. Litteraturen ger därmed ett stöd för att granskningsområdet har ett värde för kreditgivarna.

H2a: Kreditgivarna anser att det är värdefullt att revisorn granskar företagets betalningar av skatter och avgifter.

Information om företagets betalningar av skatter och avgifter

Vi kunde alltså konstatera att kreditgivarna anser att det är värdefullt att revisorn granskar att företagen fullgjort sina förpliktelser att betala skatter och avgifter och frågan är då om det även är värdefullt att revisorn rapporterar om detta i revisionsberättelsen. Enligt aktiebolagslagen skall revisorn dessutom anmärka i revisionsberättelsen om företagen inte har fullgjort sina förpliktelser att betala skatter och avgifter. Om revisorn anmärker på detta i revisionsberättelsen innebär det att revisionsberättelsen är oren och skall skickas in till Skatteverket (ABL, 2005:551). Uttalanden om huruvida företagen har fullgjort sin förpliktelse att betala skatter och avgifter är ett mycket viktigt uttalande för kreditgivarna då det säger mycket om hur företagen sköter sina förpliktelser gentemot andra borgenärer. I studien av Gómez-Guillamón (2003) pekade kreditgivarna på att just detta uttalande är ett av de viktigaste i revisionsberättelsen och helt klart påverkar deras beslut. Att man inte har betalat skatter och avgifter i rätt tid eller att man har betalat fel summor kan tyda på att man eventuellt har bristande interna rutiner eller att personalen inte har tillräcklig kompetens. Detta är viktigt för kreditgivarna att veta när de skall bedöma företagets återbetalningsförmåga. På Nordea anser man att den viktigaste och första bedömningsfaktorn när företag vill låna pengar är deras återbetalningsförmåga (Nordea, 2008). Enligt utredningens betänkande skall revisorn i framtiden inte längre uttala sig om huruvida revisionsklienten har fullgjort sina skyldigheter att betala

skatter och avgifter. Man anser att detta skall bidra till att fler väljer frivillig revision (SOU 2008:32). Trots att detta uttalande enligt utredningens betänkande bör tas bort visar litteraturen på att uttalandet är värdefullt. Kreditgivarna tycker att det är viktigt att få information om hur företagen sköter sina övriga förpliktelser.

H2b: Kreditgivarna anser att det är värdefullt att revisorn informerar om utfallet av granskningen av företagets betalningar av skatter och avgifter i revisionsberättelsen.

2.2.4 Företagens eventuella ekonomiska brottslighet

Granskning av företagets eventuella ekonomiska brottslighet

Ekonomisk brottslighet är ett samlingsbegrepp som omfattar till exempel bokföringsbrott, skattebrott och brott mot borgenärer (SOU 2008:32). Revisorn skall vid planeringen och genomförandet av granskningsåtgärderna beakta risken för att det finns väsentliga fel i årsredovisningen till följd av oegentligheter och fel. Begreppet ”oegentligheter” hänför sig till en avsiktlig handling utförd av en eller flera personer i företaget som resulterar i felaktig information i årsredovisningen (RS 240). På 1800-talet och i början av 1900-talet var revisionens främsta syfte att upptäcka oegentligheter och fel hos företag och om sökandet inte bidrog till avslöjanden ansågs det att revisionen hade misslyckats. På den tiden var företagen mycket mindre och inte lika komplexa vilket resulterade i att revisorerna kunde granska samtliga transaktioner (Power, 1997:21-22). Det är numera inte möjligt för en revisor att granska samtliga transaktioner och det är inte revisorns uppgift att vara ansvarig för att förhindra oegentligheter och fel. Det faktum att en revision utförs och att revisorn har en anmälningsskyldighet kan dock ha en avskräckande verkan. Anmälningsskyldigheten innebär att revisorn har ett ansvar att rapportera om några ekonomiska brott föregås i ett företag (RS 240). Det är istället företagsledningens ansvar att förhindra och upptäcka oegentligheter och fel genom att till exempel införa lämpliga redovisningssystem och system för internkontroll.

Ofta förväntar sig intressenterna att revisorerna riktar in sig på att upptäcka förbiseenden och oegentligheter i större grad än vad revisorerna faktiskt gör vilket resulterar i ett förväntningsgap (Öhman, 2005:65). Två studier av Dixon et al (2006) och Sidani (2007) undersökte hur revisorerna ser på deras ansvar att söka efter ekonomiska brott samt hur kreditgivarna ser på revisorernas skyldighet att söka efter ekonomiska brott. I det första fallet genomfördes undersökningen i Egypten och i det andra i Libanon. Båda författarna kom fram till att revisorerna ansåg att de inte hade något stort ansvar i att hitta oegentligheter och fel medan kreditgivarna ansåg att revisorerna hade ett signifikant ansvar när det gällde att hitta ekonomiska brott i företagets bokföring. En studie som bekräftar detta är McEnroes och Martens (2001) som visar att intressenterna i USA tycker att det är viktigt att veta att inte bolagen använder sig av illegala metoder. Öhman (2006) kom fram till att intressenterna anser att det är viktigt att revisorerna ser till att företaget följer lagar och rekommendationer samt att det är viktigt att revisorerna upptäcker oegentligheter. Även Löfstrand och Rönn (2005) kom fram till att alla tillfrågade kreditgivare anser att sökandet efter ekonomiska brott är mycket viktigt eller viktigt för dem. Litteraturen visar alltså att kreditgivarna anser att granskningen av företagets eventuella ekonomiska brottslighet är värdefull för dem.

H3a: Kreditgivarna anser att det är värdefullt att revisorn granskar företagens eventuella ekonomiska brottslighet.

Information om företagens eventuella ekonomiska brottslighet

Granskningen av företagens eventuella ekonomiska brottslighet anses vara värdefull för kreditgivarna och därmed borde också rapporteringen av granskningens utfall vara det. Om revisorn misstänker att det förekommer brottslighet måste revisorn i samband med anmälan till åklagare avgå från sitt uppdrag och kan därmed inte rapportera om detta i revisionsberättelsen. Den tillträdande revisorn är dock skyldig att bifoga den förra revisorns redogörelse i revisionsberättelsen. Utöver uttalanden om ekonomisk brottslighet skall revisorn även uttala sig med en reservation eller en avvikande mening i revisionsberättelsen om oegentligheter och fel väsentligt påverkar årsredovisningen och inte har rättats till på ett riktigt sätt (RS 240). Dessa uttalanden är väldigt värdefulla för intressenterna och just här är också förväntningsgapet väldigt stort. Enligt Shaikh och Talha (2003) har kreditgivarna högre förväntningar på att revisorerna granskar och rapporterar om brottsligheten än vad revisorerna anser att de faktiskt gör. McEnroe och Martins (2001) menar att kreditgivarna ser revisorerna som ”public watchdogs” för dem själva och andra investerare. Hela 70 procent av de tillfrågade kreditgivarna ansåg just detta. En majoritet av kreditgivarna ansåg vidare att det är viktigt att en ren revisionsberättelsen säkerställer att det inte förekommer några illegala aktiviteter i företagen eller att resultatet har påverkats av att ledningen eller annan personal utfört olagliga handlingar. Revisorn skall enligt utredningens betänkande i framtiden inte längre vidta åtgärder mot vissa brottsmisstankar och sedan uttala sig om detta i revisionsberättelsen. Detta anser man kan bidra till att fler företag väljer frivillig revision (SOU 2008:32). Larsson (2005) anser att anmälnings-skyldigheten innebär ett avkall på tystnadsplikten och kan ge en uppfattning om revisorn som en myndighetsperson eller polis snarare än som en samtalspartner. När det gäller revisorns uttalanden om risk för oegentligheter och fel så är det ett utav de områden som Dan Brännström vill skall betygsättas (Suneson, 2007). Trots att utredningen föreslår att man skall ta bort uttalandet om ekonomisk brottslighet visar litteraturen att uttalandet är värdefullt för kreditgivarna.

H3b: Kreditgivarna anser att det är värdefullt att revisorn informerar om utfallet av granskningen av företagens eventuella ekonomiska brottslighet i revisionsberättelsen.

2.2.5 Företagens tillgångsvärdering

Granskning av företagens tillgångsvärdering

Revisorn skall inhämta tillräckliga och ändamålsenliga revisionsbevis för att kunna bedöma om uppskattningar och bedömningar är rimliga i bokföringen med hänsyn till omständigheterna för att sedan kunna planera revisionsåtgärdernas karaktär och omfattning. Det kan till exempel handla om nedskrivning av varulager, avskrivningar på anläggningstillgångar, upplupna intäkter, uppskjuten skatt och förlustrisk på pågående arbeten. Att göra uppskattningar kan vara enkelt eller komplicerat beroende på postens beskaffenhet. Skatteverkets södra region som vi nämnde ovan tog fram de orena revisionsberättelserna från år 2007 och kunde då konstatera att 252 stycken utav de 1 447 orena revisionsberättelserna innehöll anmärkningar angående värdering eller periodisering (SOU 2008:32). Osäkerheten kring en post eller bristen på objektiv

Referensram

information kan medföra att det inte går att göra en rimlig uppskattning av vissa poster. Revisorn skall hitta tillräckliga revisionsbevis för att kunna bedöma om en värdering med hänsyn till omständigheterna är rimlig och om tillräckliga upplysningar om värderingen har lämnats (RS 540). Humphrey et al (1993) konstaterade dock i sin studie att intressenterna i Storbritannien inte anser att revisorerna har tillräckliga kunskaper för att kunna göra en korrekt bedömning av till exempel vissa balansposter. Gómez-Guillamón (2003) nämner däremot i sin artikel att kreditgivarna anser att det är värdefullt att revisorerna granskar om företagets olika värderingar skett på rätt sätt och inte är vilseledande. I Warming-Rasmussens och Jensens (1998) studie som genomfördes i Danmark skriver författarna att intressenterna anser att revisorn måste ha kunskap om branschen för att kunna uppskatta om företagets tillgångar är rätt värderade. Trots vissa tveksamheter kring revisorns kunskaper tyder litteraturen ovan på att kreditgivarna anser att det är värdefullt att revisorn har kunskap om och granskar dessa olika värderingar. Detta för att kunna garantera att de uppskattningar som gjorts i redovisningen är riktiga

H4a: Kreditgivarna anser att det är värdefullt att revisorn granskar företagets tillgångsvärdering.

Information om företagets tillgångsvärdering

Tillgångsvärderingen är ett värdefullt granskningsområde för kreditgivarna och frågan är då om det är lika värdefullt att revisorn rapporterar om detta i revisionsberättelsen. Revisorn kan behöva göra ett avvikande uttalande i revisionsberättelsen om osäkerheten kring en post eller bristen på objektiv information medför att det inte går att göra en rimlig uppskattning. Revisorn skall även uttala sig om huruvida årsredovisningen ger en rättvisande bild av bolagets resultat och ställning i enlighet med god redovisningssed i Sverige samt om resultat- och balansräkning bör fastställas (RS 540). Intressenterna anser som sagt att det är värdefullt att revisorn granskar hur företagen har värderat posterna i balans- och resultaträkningen. Enligt McEnroe och Martens (2001) anser kreditgivarna dessutom att en ren revisionsberättelse ger dem en medelhög till hög övertygelse om att företagen har bokföringsprogram och redovisningsrutiner som genererar tillförlitliga finansiella rapporter. I samma undersökning svarade 61 procent av kreditgivarna att det är viktigt eller mycket viktigt att revisorn inte avger en ren revisionsberättelse förrän all information av betydelse för dem finns med i de finansiella rapporterna. Shaikh och Talha (2003) skriver att kreditgivarna har höga förväntningar på att en ren revisionsberättelse garanterar en hög kvalitet på de finansiella rapporterna, det vill säga att de är korrekta och ger en rättvisande bild av företagets finansiella ställning. Kreditgivarna har enligt Zhang (2007) väldigt höga förväntningar på att reviderade finansiella rapporter är fria från missar i bokföringen och felaktigheter när det gäller värderingar i balans- och resultaträkningen. Enligt Gómez-Guillamón (2003) är uttalandet om företagets tillgångsvärdering det näst viktigaste uttalandet efter det angående företagets fortlevnadsförmåga som till största delen påverkar kreditgivarnas finansieringsbeslut. Dan Brännström har gett som förslag att kvaliteten på de finansiella rapporterna kan vara ett relevant betygsområde (Sunesson, 2007). Det tolkar vi som att revisorn därmed skall betygsätta på en femgradig skala hur rättvisande bild de finansiella rapporterna ger av företagets resultat och ställning och att värderingar bedöms vara okej. Öhman (2007) anser att rättvisande bild borde vara ett prioriterat område att rapportera om och eventuellt ha med som betygsområde. Litteraturen ger ett starkt intryck av att

kreditgivarna anser att det är värdefullt att bli informerade om granskningens utfall av företagets tillgångsvärdering.

H4b: Kreditgivarna anser att det är värdefullt att revisorn informerar om utfallet av granskningen av företagets tillgångsvärdering i revisionsberättelsen.

2.2.6 Företagens internkontroll

Granskning av företagets internkontroll

Internkontroll och system för internkontroll i företag handlar om de riktlinjer och rutiner som företagsledningen satt upp för att uppnå målet att, så långt det är praktiskt möjligt, säkra att verksamheten sköts väl och effektivt. Dessa interna kontrollsystem är något som revisorn i sin granskning skall kontrollera. Kvaliteten på företagets interna kontroll är viktig när revisorn skall besluta om karaktären och omfattningen av den substansgranskning som behövs för att minska revisionsrisken till en godtagbar nivå (RS 400). I en artikel av McEnroe och Martens (2001) kom författarna fram till att det är viktigt för intressenterna att revisorerna ser till att företagets interna kontroll är effektiv. Power (1997:82-83) anser att revisorerna idag alltmer granskar företagets försök till ordning och reda istället för företagets aktiviteter. En annan åsikt är att den nya revisionen mer fokuserar på företagets affärsprocesser och kontrollsystem eftersom revisionsbyråerna vill tillföra mer värde till sina klienter (Cullinan och Sutton, 2002). Även i Öhmans studie (2006) kan man läsa att revisorerna i framtiden tycks förutsätta att de kommer att granska företagets interna kontroll i större utsträckning än vad man gör i dag och i gengäld dra ner på andra former av granskningsinsatser. En åsikt angående internkontrollen som intressenterna hade var att den interna kontrollen skulle kunna vara användbar för att förhindra att anställda agerar för att tillskansa sig ekonomiska fördelar. Intressenterna tror dock inte att revisorerna varken har intresse eller tillräcklig kompetens för att utföra granskningen av den interna kontrollen på ett mer ifrågasättande sätt. Men intressenterna ansåg ändå att en utökad granskning av den interna kontrollen skulle kunna ge dem bättre beslutsunderlag. Samtidigt ansåg de att internkontrollen är ett av de områden som revisorerna skulle kunna granska i mindre omfattning utan att de riskerade sämre informationsunderlag (Öhman, 2006). Trots att det finns åsikter om att granskningen av företagets internkontroll skulle vara ett mindre värdefullt granskningsområde torde kreditgivarna värdesätta granskningen. Detta eftersom att litteraturen ovan visar att en effektiv internkontroll säkerställer att verksamheten sköts väl.

H5a: Kreditgivarna anser att det är värdefullt att revisorn granskar företagets internkontroll.

Information om företagets internkontroll

I dagsläget uttalar sig inte revisorn om kvaliteten på den interna kontrollen i revisionsberättelsen utan rapporterar eventuella brister till företagsledningen. Vi kunde konstatera att granskningen av den interna kontrollen är värdefull och då torde även rapporteringen vara det. Om revisorn inte anser att den interna kontrollen har en tillfredställande nivå görs istället en mer omfattande substansgranskning (RS 400). Det är värdefullt för kreditgivarna att veta att den interna kontrollen i företagen är godkänd av revisorn och enligt McEnroe och Martens (2001) förknippar kreditgivarna

en ren revisionsberättelse med att revisorn anser att den interna kontrollen är effektiv. Författarna menar vidare att kreditgivarna anser att en ren revisionsberättelse ger dem en medelhög till hög övertygelse om att företagen har ett adekvat system för internkontroll. Nivån på den interna kontrollen anses vara värdefull för intressenterna att bli informerad om och Shaikh och Talha (2003) har föreslagit att revisorn skall rapportera om väsentlighetsnivån på den interna kontrollen i revisionsberättelsen för att rapporteringen skall bli ännu bättre. Dan Brännström föreslår att internkontroll är ett utav de granskningsområden som i framtiden skall betygsättas med en fem gradig skala i revisionsberättelsen (Suneson, 2007) vilken är ungefär det som Shaikh och Talha (2003) efterfrågar. Enligt litteraturen ovan är uttalanden angående företagens internkontroll något som efterfrågas och torde därmed vara värdefullt för kreditgivarna.

H5b: Kreditgivarna anser att det är värdefullt att revisorn informerar om utfallet av granskningen av företagens internkontroll i revisionsberättelsen.

2.2.7 Företagens arbete med hållbar utveckling

Granskning av företagens arbete med hållbar utveckling

Företagen kan välja om de vill göra en såkallad hållbarhetsredovisning eller inte och denna kan innehålla information om hur företagen arbetar med miljö- och etikfrågor samt hur de tar sitt sociala ansvar i samhället. Detta område är inte något som revisorn idag måste granska men en efterfrågan på en oberoende granskning har ökat. Detta har skett i takt med att hållbarhetsredovisningarna har ökat och allt fler av företagens intressenter, däribland den finansiella marknaden, förväntar sig relevant information också avseende företagens arbete med hållbar utveckling (RevR 6). Arbetet med hållbar utveckling är kostsamt och det investeras mycket pengar i det och det är därför ganska naturligt att intressenterna även vill att detta område skall granskas av revisorer. För att arbetet skall vara effektivt kan man granska system, rutiner och policys och göra intervjuer med ledande personer i företaget. En granskning av något slag är i alla fall nödvändig för att ett adekvat och effektivt system för arbete med hållbar utveckling skall formis och utvecklas (Nieuwlands, 2007). Revisionen av företagens arbete med hållbar utveckling är enligt Özbirecikli (2007) väldigt viktigt eftersom det med jämna mellanrum rapporteras om företag som inte lever upp till sina egna uppsatta mål gällande exempelvis miljöarbete och barnarbete. Banker och försäkringsbolag är enligt Azzone et al (1997) mindre intresserade av företagens ansvarstagande för miljön och deras sociala ansvar. Författarna nämner att de istället är mer koncentrerade på att försöka förutse företagens framtida miljörelaterade resultat. Gray (2001) nämner i sin artikel att granskningen av företagens hållbarhetsredovisning ligger utanför revisorernas kunskapsområde. Trots att viss litteratur tyder på att kreditgivarna inte anser att granskningen av företagens arbete med hållbar utveckling har något större värde för dem torde kreditgivarna anse att granskningen är värdefull. Detta eftersom att arbetet med hållbar utveckling bland annat är kostsamt och kräver stora investeringar.

H6a: Kreditgivarna anser att det är värdefullt att revisorn granskar företagens arbete med hållbar utveckling.

Information om företagens arbete med hållbar utveckling

Värdet av granskningen av företagens arbete med hållbar utveckling har som sagt ökat och då borde det även vara värdefullt att revisorn rapporterar om detta i revisionsberättelsen. Företagens arbete med hållbar utveckling har blivit allt mer uppmärksammat då företagen vill redogöra för sina insatser under året och visa samhället att de tar sitt ansvar för en hållbar utveckling. Intressenterna efterfrågar samtidigt denna information och ställer allt högre krav. Eftersom företagen lägger ner stora resurser på arbetet med hållbar utveckling har det även blivit revisorns arbete att granska och informera om granskningen (Özbirecikli, 2007). Avsikten med revisorns uttalande är alltså att förbättra intressenternas grad av tilltro till den redovisade informationen (RevR 6). Rapporteringen är som sagt viktig men det finns en del svårigheter. Det behövs enligt Dzinkowski (2007) mer standarder på området innan revisorns uttalande kan anses vara värdefullt. Idag kan till exempel ett begrepp eller ett mått ha olika innebörd i olika länder och branscher vilket gör det svårt för revisorn att avgöra vad som är bra. Det behövs metoder, mått och mål som är samma för alla företag för att de skall vara jämförbara och relevanta. Informationen måste vara meningsfull och lätt för intressenterna att förstå och riktigt där är man inte idag. Gray (2001) menar vidare att revisorn dessutom inte har tillräckliga kunskaper på området för att kunna dra en bra slutsats. I dagens läge uttalar sig inte revisorn om granskningen i revisionsberättelsen utan enbart i anknytning till hållbarhetsredovisningen. Enligt förslaget från Dan Brännström kan företagens arbete med hållbar utveckling vara värdefullt att ha med som ett betygsområde i framtiden (Suneson, 2007). Även fast det finns vissa brister med detta uttalande visar litteraturen att ett uttalande efterfrågas av kreditgivarna.

H6b: Kreditgivarna anser att det är värdefullt att revisorn informerar om utfallet av granskningen av företagens arbete med hållbar utveckling i revisionsberättelsen.

2.2.8 Information om granskningens omfattning och inriktning

Det som har tagits upp tidigare i detta avsnitt har handlat om vad som är värdefullt att bli informerad om i revisionsberättelsen om granskningens utfall. Det som skall behandlas under denna rubrik är istället om huruvida det är värdefullt att bli informerad om granskningens utförande. Granskningens utförande, det vill säga granskningens inriktning och omfattning, är ett område som det inte informeras om alls i dagens revisionsberättelse. Att revisorn skall redogöra för sin granskning verkar vara en åsikt som flera forskare har. Shaikh och Talha (2003) anser att revisorerna borde redogöra mer för det arbete de utför. I ett första skede kan revisorn informera styrelse och VD om vad som har granskats och hur omfattande granskningen har varit. På det sättet får styrelsen ta del av de väsentlighetsnivåer och de kriterier som revisorn har använt sig av vilket kan minska orealistiska förväntningar. Nästa steg vore att även informera övriga intressenter genom att redogöra för detta i revisionsberättelsen. Öhman (2007) anser att dagens revisionsberättelser är tämligen intetsägande och att en utökad information om revisionens utfall och inriktning kan förbättra beslutsunderlaget för investerare och övriga intressenter. Även kreditgivarna anser att detta vore värdefullt att bli informerad om. Enligt Öhmans studie (2006) var en majoritet av kreditgivarna positiva till att revisorerna eventuellt i framtiden kommer att uttala sig i en utökad omfattning. Haag och Stuns (2006) kontaktade i sin undersökning 30 svenska bankkontor och kunde konstatera att de skulle vara hjälpta

Referensram

av mer information i revisionsberättelsen angående hur revisorn har gått tillväga i sitt granskningsarbete och vilka bedömningar och avväganden denne har gjort.

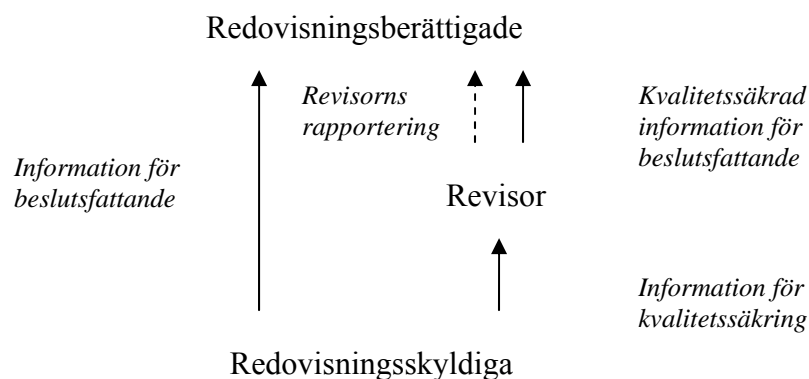
Catusus och Gröjer (2005:116-119) anser att revisionen och revisorn borde vara mer transparent. En ökad transparens borde medföra en bättre riskbedömning vilket i sig innebär en lägre risk med investeringen, därmed lägre avkastningskrav och som en konsekvens lägre kapitalkostnad för företaget. Ett förslag på hur man får revisionen och revisorn mer transparent kan enligt författarna vara att införa ett tydligare uttalande. De menar att revisorn bör skriva ett granskningsuttalande som bilaga till revisionsberättelsen då det är intressant för intressenterna att få reda på vilka riskbedömningar revisorn har gjort, vilka feltoleranser som accepteras och vilka åtgärder företaget rekommenderats att vidta. Ett konkret förslag som författarna har är att revisorn synliggör vilket väsentlighetskriterium som använts i revisionen. Som det är nu blir en anmärkning i revisionsberättelsen ganska dramatisk och skalan är väldigt begränsad, antingen en ren eller oren revisionsberättelse. Detta är även något som Power (2003) diskuterar och han anser att det borde finnas en rikare meny av sanktioner för revisorn för att revisionsberättelsen skall kunna vara av mer vikt och betydelse. Idag kan revisorn bara välja mellan att skriva en ren eller en oren revisionsberättelse vilket är en väldigt stor kontrast. Han menar vidare att revisionen är mindre värdefull om man inte kan förmedla resultatet av revisionen på ett tillfredställande sätt och att man i dagens läge misslyckas med detta. Det är viktigt att allmänheten kan ta nytta av revisionen men när rapporteringen är så bristfällig och egentligen inte säger särskilt mycket så är den inte mottaglig för allmänheten. Enligt flera oberoende källor efterfrågas alltså ett uttalande angående granskningens omfattning och inriktning vilket borde betyda att uttalandet är värdefullt för kreditgivarna

H7b: Kreditgivarna anser att det är värdefullt att revisorn informerar om granskningens omfattning och inriktning i revisionsberättelsen.

2.3 Analysmodell revisionens och revisionsberättelsens värde

Enligt litteraturen finns det vissa granskningsområden i revisionen och viss information om granskningens utfall och omfattning som kreditgivarna anser är mer värdefull än annan. De granskningsområden som kreditgivarna anser är värdefullt att revisorn inriktar sig på samt den information som kreditgivarna anser är värdefullt att bli informerade om skall vi nu visa i vår analysmodell. Pilen *information för beslutsfattande* representerar den information som kreditgivarna varken värdesätter att revisorn granskar eller rapporterar om. Pilen *information för kvalitetssäkring* representerar den information som kreditgivarna värdesätter att revisorn granskar. Den information som passerar genom pilen *revisorns rapportering* representerar den information som kreditgivarna dessutom tycker är värdefullt att bli informerade om i revisionsberättelsen. Den information som inte anses vara värdefullt att rapportera om passerar istället genom pilen *kvalitetssäkrad information för beslutsfattande*.

Referensram

Figur 2.3 Analysmodell, revisionens och i revisionsberättelsens värde

Vår hypotes är att kreditgivarna anser att samtliga granskningsområden som vi har tagit upp är värdefulla att granska och därmed passerar genom pilen *information för kvalitetssäkring*. Vår hypotes är även att utfallet av alla granskningsområden, samt granskningens omfattning och inriktning, är värdefull att rapportera om i revisionsberättelsen. Informationen kommer därför att passera genom pilen *revisorns rapportering*. Det som är värdefullt att granska borde alltså vara värdefullt att rapportera om. Till största delen torde kreditgivarna värdesätta att revisorerna granskar och informerar om företagets fortlevnadsförmåga, betalningar av skatter och avgifter och eventuella ekonomiska brottslighet samt att de informerar om granskningens omfattning och inriktning. Det torde även vara värdefullt att revisorn granskar och informerar om huruvida de finansiella rapporterna ger en rättvisande bild av företagets resultat och ställning och om värderingar och uppskattningar i bokföringen anses vara rimliga. Granskning och information om den interna kontrollen och företagets arbete med hållbar utveckling torde också vara värdefull för kreditgivarna.

3. Metod

I detta avsnitt beskriver vi vilken metod vi har valt och hur vi har gått tillväga för att samla in litteraturen, hur vi har valt ut respondenterna samt hur vi har utformat vår enkät. Vi diskuterar även validiteten och etiken i vår uppsats.

3.1 Ämnesval

Innan man börjar skriva en uppsats behöver man ha förkunskaper om ämnet man har valt att skriva om. Det är viktigt att sätta sig in i befintlig litteratur och forskning inom ämnet och bevaka utvecklingen och en eventuell debatt för att förstå problemen. Man behöver ha förkunskaper för att kunna veta vad som är lämpliga forskningsobjekt, material, intervjupersoner och så vidare (Wallén, 1996:63). För att sätta oss in i ämnet läste vi inledningsvis olika typer av processdata, det vill säga tidningsartiklar, uttalanden och webbsidor. Vi använde oss utav Tidskriften Balans, som är en branschtidning för revisorer och redovisare, samt undersökningar från olika statliga myndigheter och delar av det materialet finns med i inledningen. I referensramen använde vi oss till stor del av vetenskapliga artiklar och dessa har vi hittat i databaserna Emerald och Business Source Complete via Mittuniversitetets hemsida. Vi har bland annat använt oss av sökord som audit value, audit report, audit quality, expectation gap, going concern och auditor statement.

3.2 Metodval

Synen på vetenskap kan se olika ut beroende på vilken forskningstradition man utgår ifrån och för att kunna genomföra en undersökning är det viktigt att förhålla sig till vetenskapsteoretiska traditioner. Vår undersökning har ett positivistiskt förhållnings-sätt då vår vetenskapliga ansats verifieras av en empirisk undersökning och våra hypoteser kan testas. Positivismen handlar om att en vetenskaplig ansats endast är meningsfull om den kan verifieras empiriskt, det vill säga att ett påstående är sant om det överensstämmer med verkligheten. Man kan säga att denna syn handlar om att forskaren skall vara objektiv och inte låta sig påverkas av utomvetenskapliga värderingar (Wallén, 1996:26). Klart är att vi inte helt och hållet kan vara objektiva i alla situationer under tiden vi arbetar med undersökningen. Vi kommer därför delvis att påverkas av subjektiva bedömningar.

Eftersom vi har en referensram samt hypoteser som utgångspunkt för våra empiriska observationer kan man säga att vi i vår undersökning använder oss av en deduktiv metod. Den deduktiva metoden utgår ifrån en eller flera teorier och genom logisk härledning tar forskaren fram en empiriskt testbar hypotes (Wallén, 1996:47). När man har ett positivistiskt synsätt och använder sig av deduktiva metoder i sin undersökning är det också vanligt att man använder sig av kvantitativ metod som forskningsmetod (Bryman, 2006:34). Vi försöker kvantifiera materialet för att därigenom hitta mönster eller samband mellan olika kategorier. Detta gör vi genom att kontakta en förhållandevis stor population. Det är också vanligt att resultatet man får från undersökningen uttrycks i siffror genom olika diagram eller tabeller. Även detta kommer vi att göra och hur det går till kommer vi att ta upp senare under rubriken

Metod

dataanalys. Det finns en del kritik gentemot användandet av den kvantitativa metoden som vi måste beakta. Bryman (2006:94-95) skriver att kvantitativa forskare bland annat underlåter att skilja mellan å ena sidan människor och sociala institutioner och å andra sidan naturens värld. Det finns även de som anser att sambandet mellan de mått som utvecklats av forskaren och de begrepp som måtten anses ge en bild av är mer av förmodat än verkligt slag. Man menar även att kopplingen mellan forskning och vardag försvåras när forskaren förlitar sig på mätinstrument och mätprocedurer. Analysen av relationerna mellan olika variabler anses också leda till en statisk bild av det sociala som inte är beroende av hur människor lever sina liv.

3.3 Urvalsmetod

Populationen i vår studie är företagsrådgivare. I begreppet företagsrådgivare ingår både kreditgivare och vanliga rådgivare, alltså samtliga som arbetar på bankernas företagsavdelning och som har kontakt med företagare i kreditärenden och som har användning av revisionen och revisionsberättelsen i sitt arbete. Att vi valde att kontakta företagsrådgivare för att undersöka revisionens och revisionsberättelsens värde beror som vi nämnt tidigare på att kreditgivarna anses vara en av företagets viktigaste intressenter. Enligt Collins (2003) är det bankerna och kreditinstitutet som i första hand kan komma att kräva att företagets redovisning revideras när revisionsplikten avskaffas. Kreditgivarna har också stor användning av revisionsberättelsen och enligt en studie av Gómez-Guillamón (2003) påverkar den åsikt som revisorn har i revisionsberättelsen kreditgivarna starkt när de ska avgöra om ett företag får det ansökta lånet/krediten eller inte samt hur mycket de skall få låna. Enligt McEnroe och Martens (2001) är kreditgivarna en huvudanvändare av företagets finansiella rapporter och deras åsikter kan därför vara representativa för de finansiella rapporternas användare.

Om man kontaktar många respondenter blir undersökningen mer tillförlitlig och kontaktar man samtliga respondenter har man gjort ett strategiskt urval. Det är dock inte alltid möjligt att kontakta hela populationen och då måste man göra ett urval. Av olika praktiska skäl, som tid och tillgång till e-mailadresser, var vi tvungna att avgränsa oss något. Vi valde att kontakta samtliga företagsrådgivare inom ett avgränsat område, nämligen i Sundsvallsregionen och norrut. Eftersom vi inte hann kontakta samtliga banker valde vi att kontakta företagsrådgivare på de fem största bankerna i Sverige, det vill säga Swedbank, Nordea, SEB, Danske Bank och Handelsbanken. I och med att våra respondenter inte har valts med en slumpmässig teknik innebär det att vi har gjort ett icke-sannolikhetsurval vilket betyder att vissa enheter i populationen har större chans än andra att komma med i undersökningen. För att man skall kunna generalisera resultatet av undersökningen till hela populationen krävs det att man har ett representativt urval av respondenter. En tumregel är att ett större urval ger en större sannolikhet till att det blir representativt för hela populationen (Trost, 2007:37). Det är svårare att få ett representativt urval när man använder ett icke-sannolikhetsurval men eftersom vi har valt att kontakta företagsrådgivare på de fem största bankerna och upptagningsområdet är halva Sveriges yta gör vi den bedömningen att undersökningen kommer att bli representativ för företagsrådgivare som är i kontakt med liknande företag. Vi kan inte generalisera vårt resultat till alla typer av kreditgivare, eftersom företagsrådgivarna vi kommer att kontakta till största del är i kontakt med små och medelstora företag. Därmed blir vår undersökning indirekt inriktad på det som företagsrådgivare för mindre och

Metod

medelstora företag anser är värdefullt. Hade vårt upptagningsområde till exempel inkluderat Stockholm hade vi kommit i kontakt med flera företagsrådgivare som är i kontakt med stora företag vilket hade kunnat ge ett annat resultat.

3.4 Datainsamling

Primärdata är data som man själv har samlat in och för att samla in detta valde vi att kontakta respondenterna i vår undersökning via en webbenkät. Detta gjorde vi för att vi ville göra det så enkelt som möjligt för dem att medverka och för att få en hög svarsfrekvens. Det är svårt att välja en annan datainsamlingsmetod när man skall kontakta många respondenter. Webbenkäten kunde företagsrådgivarna nå via en länk som vi bifogade i ett e-mail. Vår ambition när vi skulle samla in e-mailadresserna var att vi skulle få tag på så många respondenter som möjligt eftersom resultatet blir mer tillförlitligt om många deltar i undersökningen. Hur vi gick tillväga för att få tag på e-mailadresserna skiljer sig ganska mycket åt mellan bankerna.

På SEB pratade vi med samordnaren för samtliga företagsrådgivare i region Norrland och han lovade att skicka enkäten vidare om vi skickade den till honom. Han kunde distribuera enkäten till sammanlagt 20 företagsrådgivare. Danske Bank har två kontor i vårt upptagningsområde och företagsmarknadscheferna på dessa kontor lovade att skicka enkäten vidare vilket resulterade i 6 företagsrådgivare inklusive dem själva. Fördelen med att enkäten distribueras av någon i chefsposition är att de har godkänt innehållet i undersökningen vilket borde bidra till att deltagandet i undersökningen blir större. Handelsbanken är den enda bank som har e-mailadresser till sina anställda på hemsidan så där letade vi helt enkelt reda på de företagsrådgivare som finns i vårt upptagningsområde vilket blev 68 stycken. Risken när e-mailadresserna är offentliga är att företagsrådgivarna inte deltar i undersökningen i samma utsträckning och att bortfallet därmed blir lite större. Eftersom en utav författarna är sommarvikarie på Swedbank i Härnösand underlättades insamlingen av e-mailadresser till företagsrådgivarna på den banken. Vi fick hjälp av den biträdande företagschefen på kontoret i Sundsvall att få tag på företagsrådgivare i närområdet samt Ådalen. Vi fick även tips på personer som vi kunde kontakta för att få e-mailadresser till de företagsrådgivare som finns längre norrut och totalt fick vi tag på 62 e-mailadresser. Då den andra författaren arbetar extra på Nordea i Sundsvall underlättade också det insamlingen av e-mailadresser betydligt. Vi fick hjälp av kontorschefen att kontakta företagsrådgivare i regionen och chefen informerade samtliga respondenter via e-mail några dagar innan att en webbenkät skulle komma, vad syftet med den var och att det var han som hade gett oss adresserna. Med hjälp av interna telefonnummer var det heller inga problem att få tag på ytterligare respondenter längre norrut och totalt fick vi tag på 34 stycken e-mailadresser från Nordea. Sammanlagt fick vi 190 e-mailadresser.

3.5 Undersökningsdesign

Det räcker inte med att bara bestämma sig för vilken vetenskapligansats och vilken forskningsmetod man ska använda sig av, man måste även bestämma hur man ska utföra forskningen. Detta kallas undersökningsdesign och designen utgör den struktur som styr och vägleder hur man använder sig av en metod och hur man analyserar den data som framkommer. Vi kommer i vår undersökning att använda oss av tvärsnitts- eller surveydesign vilket innebär att man samlar in data från mer än ett fall vid en viss tidpunkt. Syftet är att komma fram till en uppsättning kvantitativa eller kvantifierbar

data med koppling till två eller fler variabler som sedan granskas för att man ska upptäcka mönster eller olika slags samband (Bryman, 2006:42,56-57). Begreppen tvärsnitts- eller surveydesign likställs ofta med att data samlas in genom en enkät eller strukturerade intervjuer.

3.5.1 Utformning av webbenkät

Vi valde som vi nämnt tidigare att genomföra en enkätundersökning i form av en webbenkät. Denna skickades ut via e-mail för att respondenterna inte skulle behöva skicka tillbaka enkäten när den var klar vilket vi tror kan ha höjt svarsfrekvensen. Dessutom är det mer kostsamt och tar mer tid att skicka ut enkäten via post. Enkäten skall ha en utformning som är lätt att förstå och följa för att undvika att respondenten missar någon fråga och det är även viktigt att den är kort för att minska risken för såkallad ”enkättrötthet”. Detta har vi försökt tänka på när vi utformade enkäten. Den innehöll endast fem frågor och vi valde att ha fler slutna frågor än öppna i vår enkät (Bryman, 150-172). Vi valde att lägga svarsalternativen vertikalt i enkäten eftersom detta gör att det blir svårare att fylla i fel svarsalternativ samt att alternativen skiljs från frågan på ett bättre sätt. Enkäten var strukturerad vilket innebär att frågorna är desamma och situationen är densamma för alla intervjuade. En hög grad av standardisering är enligt Trost (2007:60) önskvärd vid kvantitativa enkäter för att man skall kunna jämföra resultaten från enkäterna med varandra. Eftersom vi har beaktat detta när vi utformade vår enkät torde vi också öka möjligheten att få hög svarsfrekvens.

Enkäten delades upp i två delar, revisionen och revisionsberättelsen, och i början av varje del introducerade vi läsaren i ämnet. Detta gjorde vi för att ge en förståelse för det problem och den förändring revisionsbranschen står inför. Efter den första introduktionsdelen ställde vi frågor om hur värdefullt det är för kreditgivarna att revisorn granskar olika granskningsområden utifrån litteratur och forskning på området. Respondenterna fick välja på en femgradig rangordningsskala hur pass värdefullt de ansåg att varje granskningsområde var. Avsnittet om värdet i revisionsberättelsen var uppbyggt på samma sätt och även där fick respondenterna svara på en femgradig rangordningsskala angående vilken information de tyckte var värdefull att bli informerad om i revisionsberättelsen baserat på samma granskningsområden som tidigare. I slutet av varje del hade vi en öppen fråga där respondenterna fick välja något som de ansåg var värdefullt att revisorn granskade eller som var värdefullt att bli informerad om men som vi inte tagit upp i enkäten. Detta gav respondenterna tillfälle att ange om det var något som vi hade missat att ta med men som anses värdefullt i revisionen eller i revisionsberättelsen. Det är viktigt att vara medveten om att vi kanske inte fått med alla värdefulla granskningsområden. I delen om revisionsberättelsen hade vi även en extra fråga där vi ville veta om respondenterna ansåg att det var värdefullt att få information om granskningens omfattning och inriktning och även där fick de svara på en femgradig rangordningsskala. Vi valde att utforma enkäten på det här viset för att vi ville särskilja på de båda områdena. Annars befarar vi att respondenterna hade kunna svara likadant på granskningen och rapporteringen. Den femgradiga rangordningsskalan använde vi oss av för att vi på ett lätt sätt skulle kunna utläsa hur pass värdefulla granskningsområdena är. Anledningen till varför vi inte hade med något ”vet ej” eller ”ingen uppfattning” som alternativ var för att vi ansåg att respondenterna i och med deras arbete borde känna till de granskningsområden vi tagit upp. Enkäten finns bifogad som bilaga 4.

Metod

Själva webbenkäten utformades av Håkan Björklund på intervjubolaget IMRI efter våra instruktioner. I enkäten fanns kontaktuppgifter till Håkan Björklund som kunde vara till användning om det mot förmodan skulle uppstå några tekniska problem med enkäten. Detta är en åtgärd för att öka svarsfrekvensen eftersom man kan få hjälp om det behövs istället för att inte slutföra enkäten. Utdatat kommer att sammanställas automatiskt i programmet som använts vid upprättandet av enkäten, där vi sedan kan välja hur vi vill att det ska se ut.

3.5.2 För- och nackdelar med enkäter

Några fördelar med att använda sig av enkäter är att de framförallt är billigare att administrera eftersom man inte behöver lägga ner lika mycket tid och arbete som med intervjuer. Man behöver heller inte betala resekostnader om man har tänkt intervjua respondenter som bor långt borta. Det går även fortare att administrera enkäter eftersom man bland annat slipper lägga ner tid på att ställa ett stort antal frågor och man kan dessutom nå flera respondenter på samma gång. En annan fördel med enkäter är att de inte medför någon intervjuareffekt, det vill säga att de faktorer som rör intervjuaren och respondenten inte kan påverka de svar som människor lämnar på frågorna (Bryman, 2006:146). Det blir samtidigt lättare att sammanställa svaren när de är kvantifierbara och mätbara. Det finns även nackdelar med enkäter som vi måste beakta. En nackdel är att man inte finns där när respondenten skall besvara frågorna och det finns då ingen möjlighet för oss att förklara eventuella oklarheter eller undvika missförstånd. Man kan heller inte vid en enkät ställa uppföljningsfrågor för att få respondenten att fördjupa sitt svar eller ställa alltför många frågor eftersom de då kan bli uttråkade och välja att inte svara på enkäten. En annan nackdel är att alla frågor inte passar in i en enkät samt att enkäter inte heller passar alla respondenter. Det finns även en risk att någon annan besvarar enkäten vilket resulterar i att det inte blir ett tillförlitligt svar. En av de största nackdelarna är dock att det vid enkäter ofta blir ett stort bortfall. Man kan på olika sätt försöka minimera nackdelarna genom att känna till dem och därmed göra vissa åtgärder.

3.5.3 Pilotstudie

Eftersom det vid en enkätundersökning inte finns någon närvarande intervjuare är det viktigt att se till att frågorna är lätta att läsa och förstå innan man skickar ut enkäten. Man kan då göra en pilotstudie för att få en förståelse för hur andra uppfattar frågorna och kunna göra de ändringar som behövs innan man skickar ut den. Detta torde öka svarsfrekvensen i och med att man har fått klartecken på att frågorna är lätta att förstå och besvara. Enligt Bryman (2006:170-171) skall man ha en testgrupp som är så lik målgruppen som möjligt. Vi valde i vår pilotstudie att använda oss av en annan grupp respondenter än de som skulle svara på enkäten, men vi valde dem som var mest lik målgruppen. Våra testpersoner bestod av banktjänstemän som var lagom insatta i ämnet och efter undersökningen kunde vi konstatera att vissa frågor behövde förklaras mer ingående för att man skulle förstå vad som menades med påståendet eller frågan. Vi var närvarande under pilotstudien för att kunna avläsa ansiktsuttryck och för att kunna föra en dialog med testpersonerna. Vår handledare hade också en del åsikter angående strukturen och utformningen av enkäten vilket krävde en del ändringar. Eftersom vi hade gjort vissa ändringar i enkäten var vi tvungna att göra ytterligare en pilotstudie och vi valde att göra den med en person ur målgruppen som sedan inte deltog i studien. Efter detta var vår enkät klar att skickas ut till respondenterna.

3.5.4 Introduktionsbrev

Ett introduktionsbrev eller missivbrev är viktigt att skicka med när man sänder ut enkäten (Bryman, 2006:149). Man kan antingen låta det vara en del av frågeformuläret som dess första sida eller så låter man introduktionsbrevet vara en sida för sig. Vi valde att ha det som en sida för sig eftersom vi hade med länken till webbenkäten på introduktionsbrevet. Det är viktigt att det inte finns allt för mycket text i introduktionsbrevet och att det ser inbjudande ut så att respondenterna blir intresserad att gå vidare till frågorna. Man bör också lätt kunna se vilken organisation brevet kommer från samt vilka man kan kontakta vid frågor och för ytterligare upplysningar (Trost, 2007:98-102). Därför hade vi Mittuniversitetets logga på framsidan tillsammans med våra kontaktuppgifter. Vi använde oss av tre olika introduktionsbrev vilket som sagt berodde på att den ena författaren Helena Lundberg arbetar extra på Nordea och den andra författaren Marlene Olsson arbetar som sommarvikarie på Swedbank. Detta tyckte vi var viktigt att nämna i introduktionsbreven för att därmed kunna få en högre svarsfrekvens bland dem som svarade på enkäten från de båda bankerna. Introduktionsbreven finns som bilaga 1 och 2. Till de övriga bankerna, det vill säga SEB, Handelsbanken och Danske Bank skrev vi liknande introduktionsbrev och detta finns med som bilaga 3. Några chefer som vi kontaktade ville att vi skulle notera i introduktionsbrevet till deras anställda att vi hade kontaktat dem först vilket också kan bidra till ett högre deltagande.

Introduktionsbreven och länken till webbenkäten skickades ut till företagsrådgivarna den 6 maj 2008. För att öka deltagandet skickade vi även ut en påminnelse den 12 maj 2008. Vi var fortfarande inte nöjda med svarsfrekvensen så den 15 maj 2008 skickade vi ut en andra påminnelse och i denna påminnelse skrev vi att enkäten skulle stängas ner klockan 17.00 nästkommande dag. Vi korrigerade även den tid som vi hade uppskattat att det tog att svara på enkäten. Vi hade skrivit cirka tio minuter men märkte att det inte tog längre än några få minuter för dem som hade svarat. För att ytterligare försöka påverka deltagandet nämnde vi att svarsfrekvensen hade varit dålig och att vi hade fått e-mailadresser från deras chef så att de skulle veta att den var godkänd av dem. Tack vare att vi använde en webbaserad distributionsmetod kunde vi lätt se vilka som hade svarat vilket underlättade utskicket av påminnelserna. Enligt Bryman (2004:149) kan en påminnelse vara nödvändig för att få ett så litet bortfall som möjligt.

3.6 Bortfallsanalys

Innan man börjar sammanställa och bearbeta den data man har samlat in med hjälp av enkätundersökningen måste man göra en bortfallsanalys såvida man inte har fått en väldigt hög svarsprocent (Trost, 2007:137). Problemet med ett stort bortfall är risken att de som inte genomfört undersökningen i viktiga avseenden skiljer sig från dem som genomfört den. Det innebär att man inte längre har en representativ grupp och då måste man vara försiktig innan man drar slutsatser från databearbetningen (Bryman, 2006:64). Bortfallet kan man dela in i ett externt och ett internt bortfall. Ett externt bortfall innebär att man inte har nått ut till alla respondenter eller att de utav någon anledning har valt att inte delta i undersökningen. Ett internt bortfall däremot innebär att man i enkäten inte får svar på alla de ställda frågorna (Halvorsen, 1992:63).

Metod

Totalt utskickade enkäter	190
Externt bortfall	86
- varav felaktiga e-mailadresser	(1)
- varav olämpliga respondenter	(5)
- varav personer som ej svarade	(80)
Antal inkomna svar	104
Svarsfrekvens $((104/190)*100)$	54,7 %

Det externa bortfallet var 86 respondenter och beror till stor del på att de valde att inte besvara enkäten. Några hörde dock av sig och meddelade att de inte kunde delta i undersökningen på grund av att de har bytt avdelning och är under utbildning. Vi försökte minska bortfallet genom att skicka ut två påminnelser. Dessa var effektiva men gav ändå inte lika många svar som vi hade hoppats på. Bortfallet var störst bland företagsrådgivarna på SEB, hela 80 procent, och detta kan bero på att enkäten inte vidarebefordrades till alla. Vi vet att enkäten kom fram till några företagsrådgivare vid det första utskicket men vi har inte sett några tecken på att någon utav påminnelserna har nått fram. Vi har även försökt kontakta den person som skulle hjälpa oss att vidarebefordra dem utan att lyckas. Bortfallet från Handelsbanken var 58 procent. Detta var däremot ganska väntat då deras e-mailadresser är offentliga. Det interna bortfallet består av enkäter som inte är helt ifyllda vilket var sex stycken. Samtliga sex enkäter saknar svar på värdet i revisionsberättelsen men vi har ändå valt att ha med dessa svar i empirin och i analysen. Om de utelämnade svaren är enstaka, inte systematiska och inte skiljer sig påtagligt från mängden anser vi att man ändå kan ha med dem. Vi är dock medvetna om att detta kan påverka jämförelsen mellan våra två undersökningsområden och har därför valt att markera dem i bortfallsanalysen. Vi fick en svarsfrekvens på 54,7 procent. Bryman (2006:148) hänvisar till Mangione som har angett att en svarsfrekvens på 50-60 procent knappt är godkänd medan 70-85 procent anses bra. Trost (2001:137) däremot menar att det är svårt att säga vad som är en hög svarsfrekvens men att man får räkna med mellan 50-75 procent. Sekaran (2000:237) menar dock att en svarsfrekvens på runt 30 procent är acceptabel när man skickar ut enkäter via mail eftersom svarsfrekvensen brukar vara lägre då.

3.7 Dataanalys

Analysen av den insamlade datan handlar om att kategorisera informationen i syfte att beskriva vad det är man har hittat och att ge en siffermässig beskrivning av problemformuleringen. Det är viktigt att man utgår från problemformuleringen och referensramen när man analyserar datan. Det finns olika sätt att analysera datan, endera kan man analysera en variabel i taget vilket är en fördelningsanalys och kallas univariatanalys. Eller så kan man analysera flera variabler för att se om det finns relationer mellan dem och för att få fram tänkta orsakssamband och detta kallas bivariatanalys (Halvorsen, 1992:107-124). Vi valde att använda oss utav båda analysmetoderna och vi började med att göra en univariatanalys för varje enskild fråga. Detta gjorde vi för att vi ville se vad kreditgivarna värdesätter att revisorn granskar och vilken information om granskningens utfall de värdesätter att bli informerade om i revisionsberättelsen. För att man lätt skall kunna se svarsfördelningen och analysera den exporterades datan från programmet som utformade och sammanställde enkäten till Excel där vi utformade stapeldiagram. Vi tog även fram olika beskrivande mått som till exempel medelvärden och p-värden genom att använda dataprogrammen Minitab och SPSS som komplement till diagrammen. Efter de enskilda analyserna av

Metod

svarsfördelningen ville vi se om det fanns några relationer eller orsakssamband mellan variablerna, alltså om det som är värdefullt att granska också är värdefullt att få information om i revisionsberättelsen. För att undersöka detta gjorde vi en bivariat-analys genom att jämföra stapeldiagrammen, medelvärdena och p-värdena. För att kunna göra en noggrann analys behöver man använda sig utav statistiska metoder och mått. Statistik handlar om att man gör upptäckter, bekräftar eller förkastar antaganden och hypoteser samt drar slutsatser med hjälp av metoder och ihopsamlad data (Wild och Seber, 2000:28-33). Vi har valt att ha med tre statistiska mått i vår analys och dessa redovisas närmare i bilaga 6 och 7:

- Medelvärdet är summan av alla värden dividerat med antal värden. Vi har först använt medelvärdet för att analysera värdet av varje enskilt granskningsområde och värdet av informationen i revisionsberättelsen. Vi har sedan jämfört dessa medelvärdena med varandra. Om medelvärdet är samma eller ungefär samma betyder det att det är lika värdefullt att revisorn granskar området som att revisorn rapporterar om granskningens utfall i revisionsberättelsen.
- Standardavvikelsen är ett genomsnitt av värdenas avvikelser från medelvärdet. En lägre standardavvikelse betyder att spridningen i svaren är mindre och då blir det lättare att dra en slutsats av svaren.
- P-värdet fick vi fram genom att göra ett icke-parametrisk test som heter binominaltest och välja ett brytvärde på 3. P-värdet innebär i korta drag att man testar om det finns ett stöd för mothypotesen. Mothypotesen säger att det finns en skillnad i svarsfördelningen som inte beror på slumpen. Ett lågt p-värde (under 5 procent) betyder att det finns ett starkt stöd för mothypotesen och ett högt p-värde (över 5 procent) betyder att det finns ett svagt stöd för mothypotesen. Ett högt p-värde betyder då att svarsfördelningen mycket väl kan bero på slumpen. Vi började med att analysera varje enskilt p-värde för att sedan jämföra dem på samma sätt som vi gjorde med medelvärdena (Wild och Seber, 2000:374-381).

P-värde	Betydelse
> 0.12 (12 %)	Inget stöd för mothypotesen
0.10 (10 %)	Svagt stöd för mothypotesen
0.05 (5 %)	Ett visst stöd för mothypotesen
0.01 (1 %)	Starkt stöd för mothypotesen
≤ 0.001 (0,1 %)	Väldigt starkt stöd för mothypotesen

Nollhypotes: Det finns ingen skillnad, svarsfördelningen kan bero på slumpen

Mothypotes: Det finns en skillnad, svarsfördelningen beror inte på slumpen.

3.8 Tillförlitlighetsdiskussion

3.8.1 Validitet

Begreppet validitet innebär att instrumentet eller frågan skall mäta det den är avsedd att mäta (Trost, 2007:65). Observationerna skall avspegla de fenomen eller variabler som är relevanta för undersökningen och för problemställningen. Bryman (2004:43) anser att validitet är det viktigaste kriteriet när man samlar in empirisk data inom forskning. Utan en hög validitet går det inte att avgöra om de slutsatser man har kommit fram till genom undersökningen hänger ihop eller inte. Eftersom vi ville veta hur värdefulla de olika granskningsområdena är för kreditgivarna bad vi dem betygsätta samtliga granskningsområden var för sig. Hade vi istället bett dem betygsätta granskningsområden i relation till varandra eller be dem ange de tre viktigaste hade

Metod

resultatet blivit ett annat. Syftet med uppsatsen är inte att ta reda på vilket granskningsområde som kreditgivarna anser är värdefullast utan hur värdefulla de olika granskningsområdena är. Samma sak gäller avsnittet om vilka granskningsområden som kreditgivarna anser är värdefulla att bli informerade om i revisionsberättelsen. Detta var vi noga med när vi formulerade frågorna och vi hade stor hjälp av vår handledare. Frågorna är utformade i samma ordningsföljd som avsnitten i referensramen och har samma ordalydelse vilket vi anser är viktigt eftersom frågorna skall bygga på referensramen för man senare skall kunna dra relevanta slutsatser. Frågorna är också ställda på så sätt att de inte är ledande på något vis.

3.8.2 Reliabilitet

Med reliabilitet menas hur pålitliga och tillförlitliga mätningarna är. Under förutsättningen att mätobjektet är stabilt skall ett bra mätinstrument ge samma värden vid upprepningar av mätningen (Halvorsen, 1992:42). Situationen skall i alla avseenden vara standardiserad för att man skall kunna tala om hög reliabilitet (Trost, 2007:65). Detta är svårt att bedöma men vi upplever att respondenterna borde ha svarat på samma sätt om vi skickat ut enkäten igen. Chansen att reliabiliteten är god är större vid enkätundersökningar än intervjuer eftersom intervjuareffekten uteblir. Med det menas att respondenten inte påverkas av hur vi ställer frågorna, om vi är otydliga eller upplevs som otrevliga. Chansen att vi tolkar svaren fel är också mindre när de själva får registrera svaren. Respondenterna får även en chans att själva välja när de vill besvara frågorna eftersom vi skickat ut dem via e-mail. Svaren är även anonyma vilket borde påverka reliabiliteten positivt. Om de inte hade svarat anonymt hade de varit medvetna om att vi kan se vad de har svarat och vid vilken bank de arbetar på. Vi har försökt vara tydliga i enkäten, om man använder krångliga och svårbegripliga ord kan det resultera i att respondenterna missuppfattar frågan och endera svarar fel eller inte svarar alls. Detta är ett exempel på låg reliabilitet och är inte bra för undersökningen (Trost, 2007:65). För att undvika detta gjorde vi som vi nämnde tidigare två pilotundersökningar för att få synpunkter på till exempel språket och formuleringarna.

3.9 Källkritik

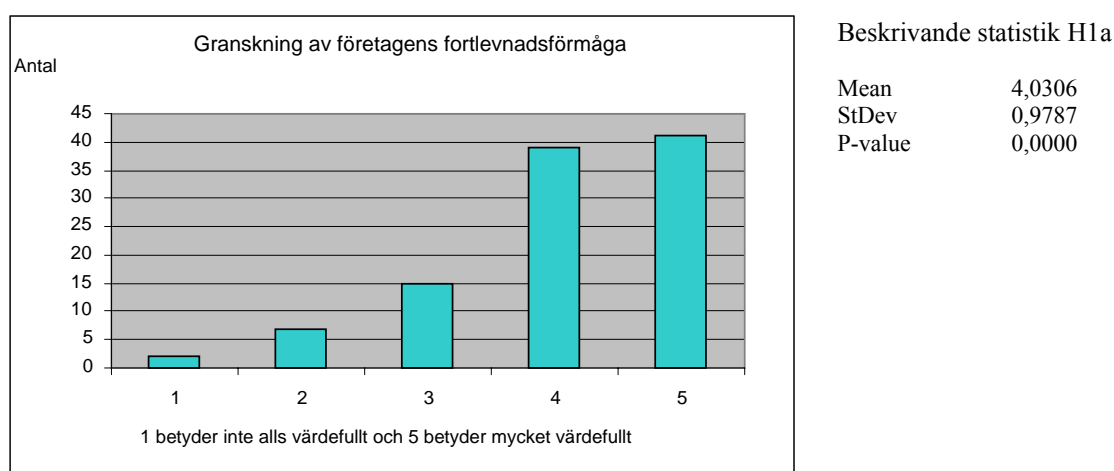
Källkritik är en bedömning av informationskvalitén och kvalitén på de källor vi har använt oss av. Det är viktigt att informationen är relevant och handlar om det vi har tänkt undersöka (Wallén, 1996:85). Vi har främst använt vetenskapliga artiklar i vår referensram och eftersom dessa kontrolleras innan de publiceras anser vi att de är trovärdiga källor. När vi använt oss av böcker har vi försökt använda den senaste upplagan för att få aktuell och relevant information i referensramen. Många gånger har vi dessutom hittat samma eller snarlik information i flera källor vilket ökar tillförlitligheten på informationen. Ibland har vi använt oss av källor med en mindre vetenskaplig karaktär och då tänker vi främst på några tidningsartiklar från tidskriften *Balans* och Svenska Dagbladet *Näringsliv*. Dessa källor kan ses som subjektiva källor då de uttrycker personliga åsikter vilket vi är medvetna om. Vi anser även att de lagar, rekommendationer och praxis vi använt oss av är trovärdiga källor. Primärdatan som vi har samlat in måste vi också se kritiskt på då de företagsrådgivare vi har kontaktat kan ha olika bakgrund och utbildning och därmed kan tolka frågorna på olika sätt. Det kan även skilja i hur mycket kunskap och hur pass insatta de är i ämnet beroende på hur länge de har arbetat och vilket position de har i banken.

4. Empiri & Analys

I detta avsnitt redovisar vi resultatet från vår enkätundersökning. Vi har valt att ha samma uppbyggnad på detta kapitel som i referensramen eftersom det då blir lättare för läsaren att följa. I anknytning till detta analyserar vi även svaren utifrån vår referensram, teorier samt våra hypoteser.

4.1 Företagens fortlevnadsförmåga

4.1.1 Granskning av företagets fortlevnadsförmåga

Figur 4.1 Granskning av företagets fortlevnadsförmåga

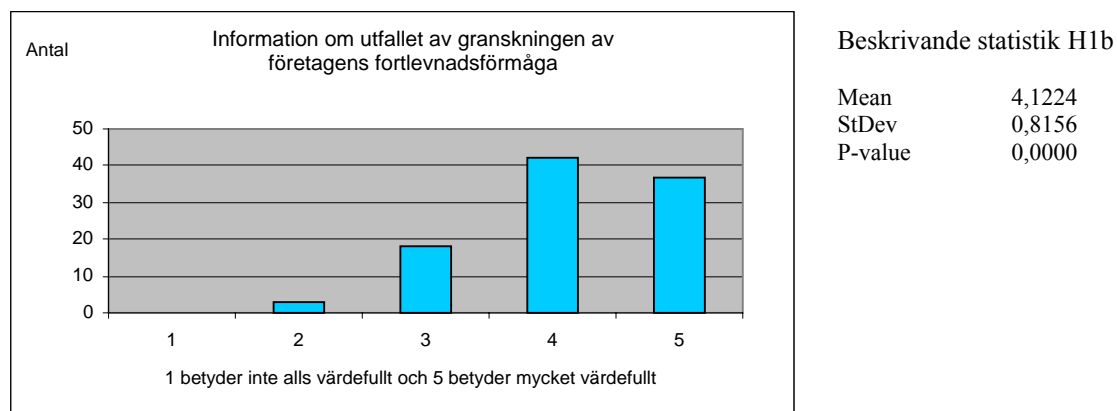
Fördelningen av de 104 svaren visar att 80 företagsrådgivare (77 procent) anser att granskningen av företagets fortlevnadsförmåga är mycket värdefull eller värdefull. Endast 2 stycken anser att granskningen inte alls är värdefull. Vi fick fram ett medelvärde på 4,0 samt ett p-värde på 0,00. Det senare ger ett väldigt starkt stöd för mothypotesen och visar att fördelningen av svaren inte beror på slumpen utan att det finns en skillnad.

På de öppna frågorna fick vi in två svar där företagsrådgivarna ville förtydliga att det är värdefullt att revisorerna granskar mer framåtriktad information.

”Jag tycker egentligen att det är viktigare att företagaren har en person att bolla med om hur framtiden ska utvecklas och kanske se tillbaka på historien i syfte att gå framåt. Revisorns roll idag är mycket siffergranskning och är då historisk. Prognoser om framtiden och vägen dit har företagaren ofta ingen att bolla med. Revisorn får inte enl. lag vara konsulterande men det är den rollen de behöver. Revisorns roll i ägarledda företag idag är bara att sopa framför dörren till skattemyndigheten och att ta fram rapporter så att banken är nöjd”

”Gärna lite framåtriktat”

4.1.2 Information om företagets fortlevnadsförmåga

Figur 4.2 Information om utfallet av granskningen av företagets fortlevnadsförmåga

Svarsfördelningen bland de 98 företagsrådgivare som svarade på denna fråga var att hela 36 stycken (37 procent) anser att det är mycket värdefullt och 41 stycken (42 procent) anser att det är värdefullt att det finns information om utfallet av granskningen av företagets fortlevnadsförmåga i revisionsberättelsen. Endast 3 respondenter svarade att det är mindre värdefullt för dem. Medelvärdet var 4,1 och P-värdet var 0,00 vilket ger ett väldigt starkt stöd för mothypotesen.

4.1.3 Analys av granskningen och informationen om företagets fortlevnadsförmåga

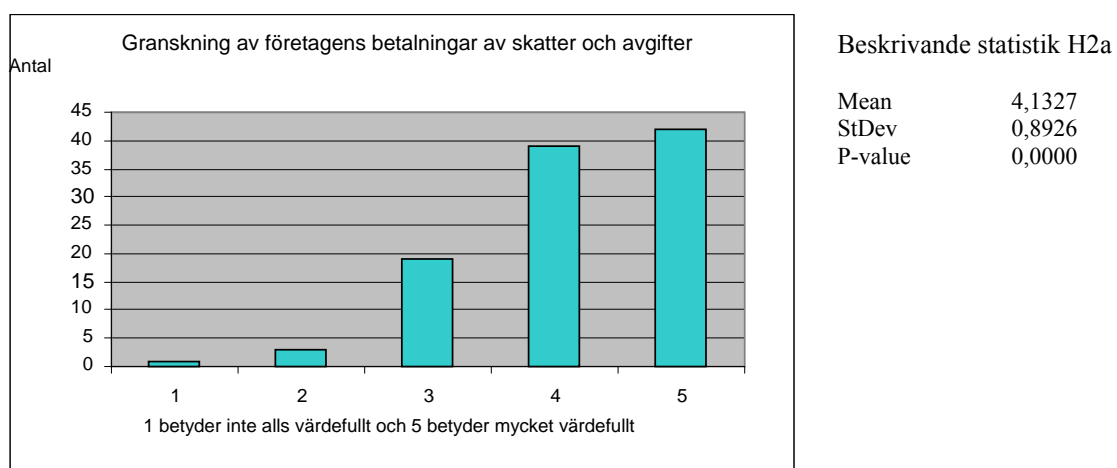
Som vi kan se ovan är det väldigt många av företagsrådgivarna som anser att granskningen av företagets fortlevnadsförmåga är värdefull eller mycket värdefull. Detta kan bero på att det är viktigt för företagsrådgivarna att veta hur bra företagets betalningsförmåga är på lång sikt när de skall ta sina kreditbeslut. Resultatet stämmer väl överens med vad Boyd (2000/2001) och Monroe och Woodliff (1994) kommer fram till i sina studier. Även i Löfstrands och Rönns (2005) samt Öhmans (2006) studier kan man se att resultatet överensstämmer med vad de kommit fram till. Där nämner författarna att det är viktigt att revisorerna granskar framtidsorienterad information och att de främst borde inrikta sig på att granska detta. Medelvärdet på 4,0 visar att företagsrådgivarna i genomsnitt anser att granskningen av företagets fortlevnadsförmåga är värdefull för dem.

Fördelningen av svaren visar också att en majoritet av företagsrådgivarna anser att det är mycket värdefullt eller värdefullt att det finns information om granskningens utfall av företagets fortlevnadsförmåga i revisionsberättelsen. Medelvärdet var 4,1. Detta resultat stämmer överens med flera studier från bland annat McEnroe och Martens (2001) och Löfstrand och Rönn (2005). Gómez-Guillamón (2003) kom i sin studie fram till att företagets fortlevnadsförmåga var det uttalande i revisionsberättelsen som till största delen påverkade kreditgivarnas finansieringsbeslut. Majoriteten av respondenterna i den studien ansåg att revisorn inte skall avge en ren revisionsberättelse om denne inte är övertygad om att företagen kommer att kunna driva sin verksamhet inom en överskådlig framtid. Eftersom detta uttalande är så värdefullt borde Dan Brännström fundera på om detta område kan betygsättas i revisionsberättelsen, precis som Öhman (2007) anser.

Resultatet av vår undersökning visar alltså att företagsrådgivarna anser att det är mycket värdefullt eller värdefullt att revisorn granskar företagets fortlevnadsförmåga och sedan rapporterar om detta i revisionsberättelsen. Eftersom det endast är en marginell skillnad på medelvärdena, 4,1 och 4,0, kan man se att det är lika värdefullt att revisorn granskar som rapporterar om företagets fortlevnadsförmåga. Detta stämmer bra överens med våra hypoteser, det som är värdefullt att granska är även värdefullt att rapportera om. Hypoteserna bekräftas även av de låga p-värdena.

4.2 Företagens betalningar av skatter och avgifter

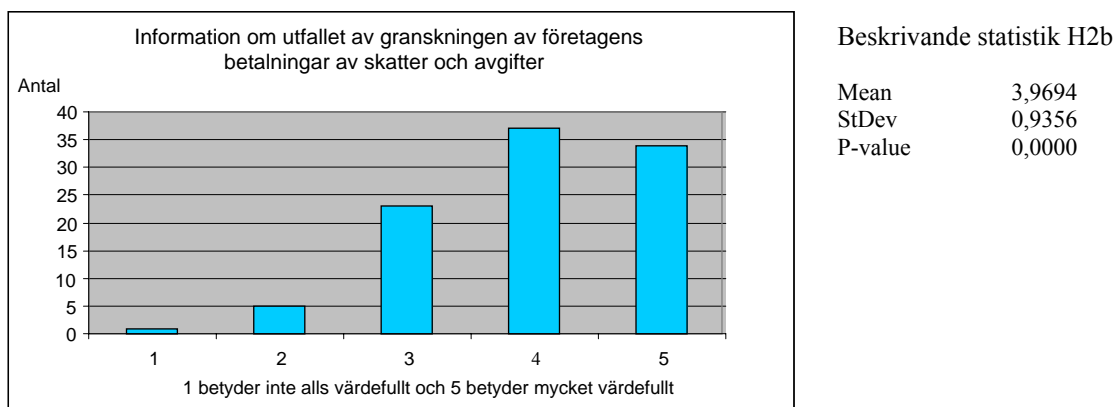
4.2.1 Granskning av företagets betalningar av skatter och avgifter

Figur 4.3 Granskning av företagets betalningar av skatter och avgifter

Hela 42 av de 104 respondenterna (40 procent) anser att granskningen av företagets betalningar av skatter och avgifter är mycket värdefullt och 39 stycken (38 procent) anser att granskningen är värdefull. Endast 4 stycken anser att det är mindre eller inte alls värdefullt att revisorn granskar detta. Här fick vi fram ett medelvärde på 4,1 och ett p-värde på 0,00.

4.2.2 Information om företagets betalningar av skatter och avgifter

Figur 4.4 Information om utfallet av granskningen av företagets betalningar av skatter och avgifter

Fördelningen bland svaren visar att 33 företagsrådgivare (34 procent) anser att det är mycket värdefullt för dem att det finns information om utfallet av granskningen av företagets betalningar av skatter och avgifter i revisionsberättelsen. Endast 6 företagsrådgivare anser att det är mindre eller inte alls är värdefullt för dem att ha med den informationen. Medelvärde var 4,0 och P-värdet var 0,00.

4.2.3 Analys av granskningen och informationen om företagets betalningar av skatter och avgifter

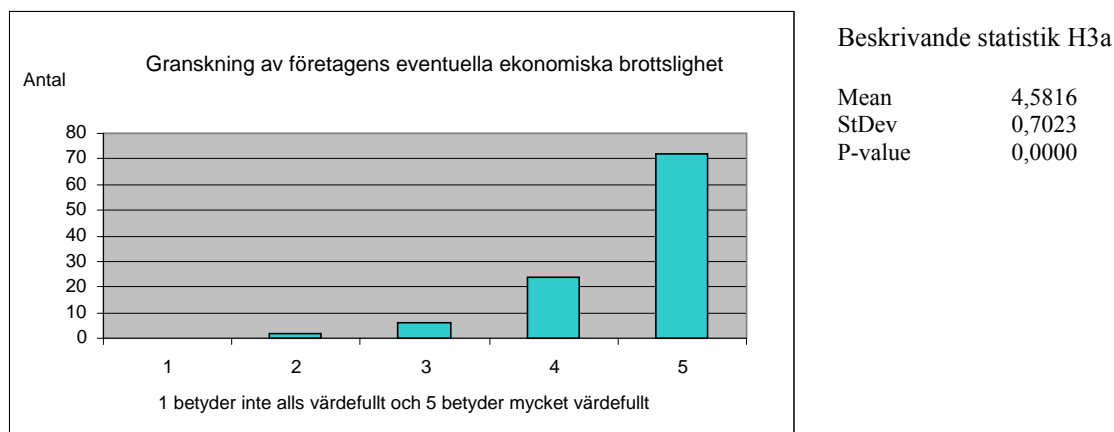
Enligt 78 procent av företagsrådgivarna är granskningen av företagets betalningar av skatter och avgifter mycket värdefull eller värdefull. Ett medelvärde på 4,1 visar att den största delen av företagsrådgivarna anser att det är värdefullt att revisorn granskar företagets betalningar av skatter och avgifter. Även p-värdet på 0,00 kan bekräfta detta och därmed också vår hypotes. Resultatet stämmer väl överens med det som Lofstrand och Rönn (2005) kom fram till i sin studie, där man kan läsa att majoriteten av företagsrådgivarna anser att granskningen av företagets skatter och avgifter är viktig eller mycket viktig. I Öhmans studie (2006) kan man läsa att intressenterna anser att det är viktigt att se att företagen fullgjort sina skyldigheter att betala skatter och avgifter. Även Gómez-Guillamón (2003) kommer fram till att kreditgivarna anser att det är viktigt att revisorn granskar företagets skyldighet att betala in skatter och avgifter.

Fördelningen av svaren ovan visar att 71 procent av företagsrådgivarna anser att det är mycket värdefullt eller värdefullt att det finns information om utfallet av granskningen av företagets betalningar av skatter och avgifter i revisionsberättelsen. Både medelvärdet (4,0) och p-värdet (0,00) visar att det är viktigt för kreditgivarna att revisorn rapporterar om hur företagen sköter sina inbetalningar av skatter och avgifter eftersom det säger en del om hur företagen sköter sina förpliktelser gentemot andra borgenärer. På Nordeas hemsida kan man läsa att den viktigaste och första bedömningsfaktorn när företag vill låna pengar är deras återbetalningsförmåga (Nordea, 2008). Gómez-Guillamón (2003) kom i sin studie fram till att uttalandet om företagen har fullgjort sina förpliktelser att betala skatt och avgifter är en av de viktigaste i revisionsberättelsen och helt klart påverkar deras beslut. Det är därför något underligt att man enligt utredningens betänkande skall ta bort detta uttalande när vår undersökning klart och tydligt visar att det är värdefullt.

Resultatet av vår undersökning visar alltså att företagsrådgivarna anser att det är mycket värdefullt eller värdefullt att revisorn granskar företagets betalningar av skatter och avgifter och sedan rapporterar om detta i revisionsberättelsen. Vi kan se att det är fler företagsrådgivare som anser att det är mycket värdefullt att revisorn granskar detta område än de som anser att det är mycket värdefullt att de rapporterar om utfallet. Empirin visar alltså att det är mer värdefullt att revisorn granskar detta än rapporterar om det, men det är endast en marginell skillnad. Medelvärdena låg på 4,1 och 4,0 vilket ändå visar att både granskningen och rapporteringen är värdefull och detta stämmer överens med våra hypoteser.

4.3 Företagens eventuella ekonomiska brottslighet

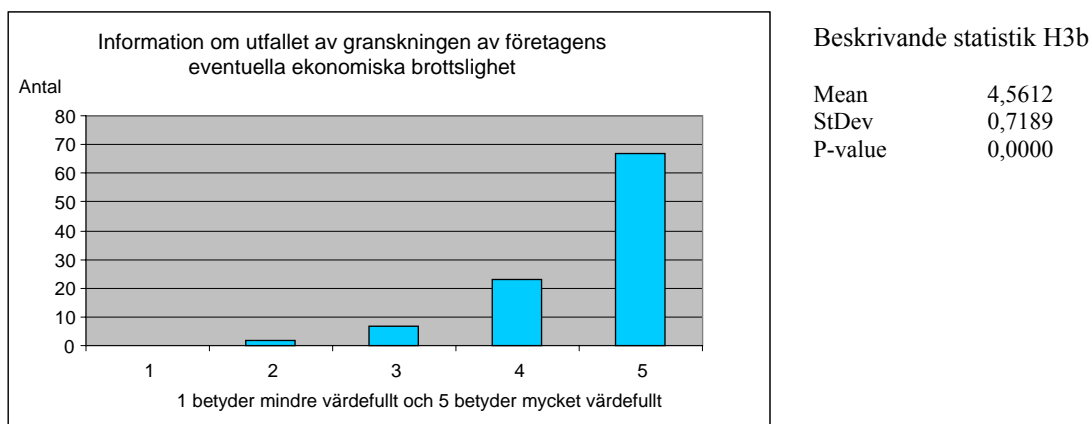
4.3.1 Granskningen av företagens eventuella ekonomiska brottslighet

Figur 4.5 Granskning av företagens eventuella ekonomiska brottslighet

Hela 72 företagsrådgivare (69 procent) anser att detta granskningsområde är mycket värdefullt för dem och 30 företagsrådgivare (29 procent) anser att granskningen är värdefull eller ganska värdefull. Det är inte någon som anser att granskningen inte alls är värdefull och det är endast 2 stycken som anser att den är mindre värdefull. Medelvärdet blev här 4,6 och även här ger p-värdet 0,00 ett väldigt starkt stöd för mothypotesen vilket visar att svaren inte beror på slumpen.

4.3.2 Information om företagens eventuella ekonomiska brottslighet

Figur 4.6 Information om utfallet av granskningen av företagens eventuella ekonomiska brottslighet

På denna fråga visar fördelningen av de 98 svaren att 89 företagsrådgivare (90 procent) anser att det är mycket värdefullt eller värdefullt att det finns information om granskningens utfall av företagens eventuella ekonomiska brottslighet i revisionsberättelsen. Endast 2 företagsrådgivare anser att informationen är mindre värdefull för dem. Medelvärdet låg på 4,6 och P-värdet var 0,00 vilket ger ett väldigt starkt stöd för mothypotesen.

4.3.3 Analys av granskningen och informationen om företagens eventuella ekonomiska brottslighet

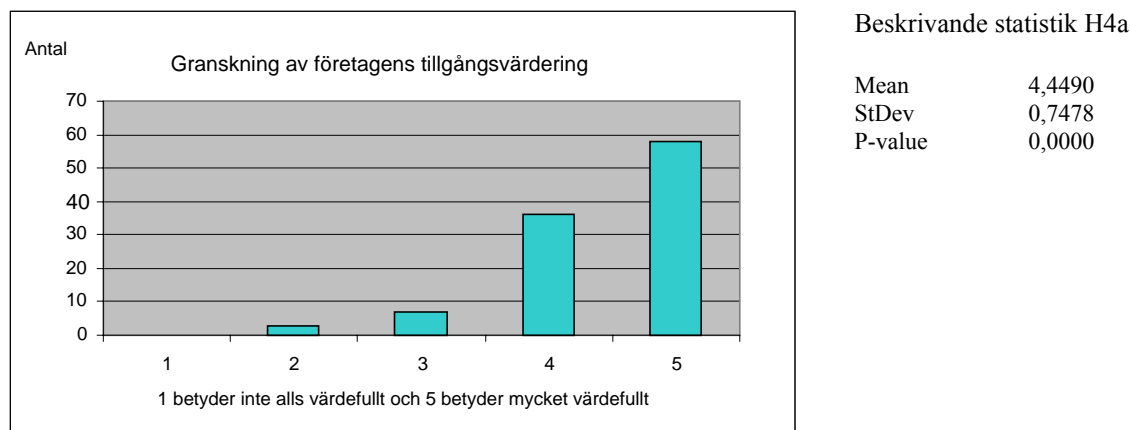
Majoriteten av företagsrådgivarna anser att granskningsområdet är mycket värdefullt eller värdefullt för dem. Medelvärdet på 4,6 visar att företagsrådgivarna i genomsnitt anser att granskningen är mycket värdefull. P-värdet på 0,00 bekräftar medelvärdet samt vår hypotes. Detta beror troligtvis på att revisionen ända sedan fenomenets början främst har varit inriktad på att hitta oegentligheter och fel i bokföringen (Power, 1997:21-22). Studier som stödjer vårt resultat är bland annat Dixon et al (2006) och Sidani (2007) som kommer fram till att intressenterna anser att det är viktigt att revisorerna granskar och hittar oegentligheter och fel i bokföringen. Öhman (2006) och McEnroe och Martens (2001) skriver att det är viktigt för intressenterna att veta att företaget följer lagar och rekommendationer samt att de inte använder sig av illegala metoder. I Löfstrands och Rönns studie (2005) kom författarna fram till att alla de tillfrågade kreditgivarna anser att det är mycket viktigt eller viktigt att revisorerna granskar detta granskningsområde, vilket delvis stödjer vårt resultat.

Fördelningen ovan visar att hela 90 procent av företagsrådgivarna anser att det är mycket värdefullt eller värdefullt för dem att det finns information om granskningens utfall av företagens eventuella ekonomiska brottslighet i revisionsberättelsen. Medelvärdet låg på 4,6 och p-värdet var 0,00. Detta stämmer överens med vad Shaikh och Talha (2003) kom fram till i sin studie. De menar att kreditgivarna har höga förväntningar på att revisorerna granskar och rapporterar om brottsligheten. Enligt McEnroe och Martins (2001) anser en majoritet av kreditgivarna att det är viktigt att en ren revisionsberättelse säkerställer att det inte förekommer några illegala aktiviteter i företaget. Enligt utredningens betänkande skall revisorn i framtiden inte längre vidta åtgärder mot vissa brottsmisstankar och sedan uttala sig om detta då det kan bidra till att fler företag väljer frivillig revision (SOU 2008:32). Detta tycker vi verkar konstigt när detta uttalande är så värdefullt för en så pass viktig intressent, nämligen kreditgivarna. Däremot föreslår Dan Brännström att risken för oegentligheter och fel är ett område som i framtiden skall betygsättas (Suneson, 2007) vilket utifrån den här studiens resultat kan vara till nytta för intressenterna.

Resultatet av vår undersökning visar alltså att företagsrådgivarna anser att det är mycket värdefullt eller värdefullt att revisorn granskar företagens eventuella ekonomiska brottslighet och sedan rapporterar om detta i revisionsberättelsen. Medelvärdena var 4,6 vilket ger ett starkt stöd till att granskningen och informationen är mycket värdefull och fördelningen av svaren visar att det är lika viktigt att granska som att rapportera om den eventuella ekonomiska brottsligheten. Resultatet stämmer väl överens med våra hypoteser.

4.4 Företagens tillgångsvärdering

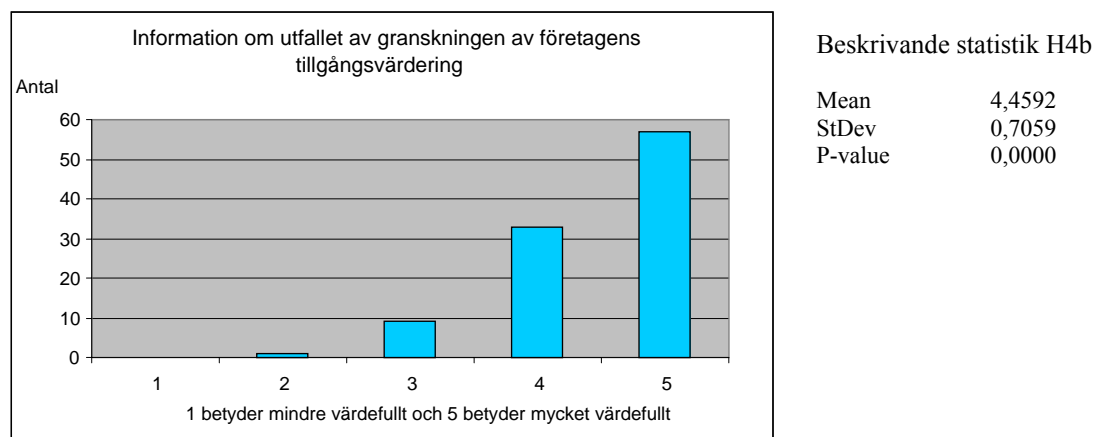
4.4.1 Granskning av företagens tillgångsvärdering

Figur 4.7 Granskning av företagens tillgångsvärdering

Granskningen av företagens tillgångsvärdering anser 58 företagsrådgivare (55 procent) är mycket värdefull och 36 stycken (35 procent) anser att den är värdefull och tillsammans är det hela 90 procent av de 104 respondenterna som anser detta. Det är ingen som anser att granskningen av företagens tillgångsvärdering inte alls är värdefull. Medelvärdet är 4,4 och p-värdet 0,00 vilket ger ett väldigt starkt stöd för mothypotesen.

4.4.2 Information om företagens tillgångsvärdering

Figur 4.8 Information om utfallet av granskningen av företagens tillgångsvärdering

Fördelningen av svaren visar att hela 56 företagsrådgivare (57 procent) anser att det är mycket värdefullt för dem att information om utfallet av granskningen av företagens tillgångsvärdering finns med i revisionsberättelsen. Utöver detta anser 32 företagsrådgivare (33 procent) att det är värdefullt för dem. Endast 1 företagsrådgivare anser att informationen är mindre värdefull. Medelvärdet var 4,5 och P-värdet är 0,00 vilket ger ett mycket starkt stöd för mothypotesen.

4.4.3 Analys av granskningen och informationen om företagens tillgångsvärdering

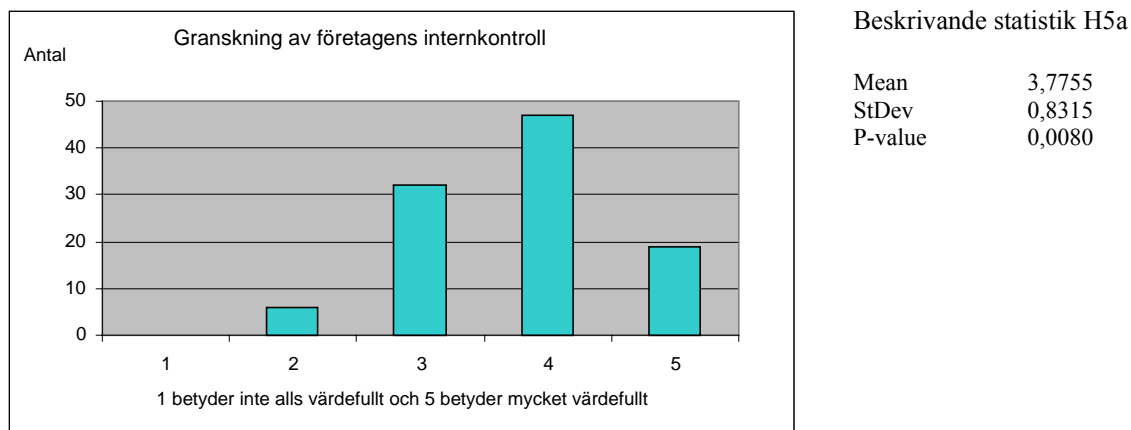
Majoriteten av företagsrådgivarna anser att granskningen är mycket värdefull eller värdefull. Medelvärde på 4,4 och p-värdet på 0,00 bekräftar vår hypotes. I flera studier har man kommit fram till att intressenterna anser att revisorer inte har tillräcklig kunskap för att kunna uppskatta om företagens tillgångar är rätt värderade, men det är dock viktigt för intressenterna att revisorerna ändå har kunskap och granskar detta granskningsområde (Humphrey et al, 1993; Warming-Rasmussens och Jensens, 1998). Resultatet vi har fått fram stämmer bra överens med det som Gómez-Guillamón (2003) kommer fram till, nämligen att det är viktigt för intressenterna att revisorerna granskar om företagens olika värderingar skett på rätt sätt och inte är vilseledande.

Fördelningen ovan visar att hela 90 procent av de 98 företagsrådgivarna anser att det är mycket värdefullt eller värdefullt att det finns information om utfallet av granskningen av företagens tillgångsvärdering i revisionsberättelsen. Medelvärde på 4,5 visar att informationen är mycket värdefull och ett lågt p-värde bekräftar detta. Litteraturen visar också på detta, enligt McEnroe och Martens (2001) och Shaikh och Talha (2003) anser kreditgivarna att en ren revisionsberättelse ger dem en medelhög till hög övertygelse om att företagen har tillförlitliga finansiella rapporter av hög kvalitet, det vill säga att de är korrekta och ger en rättvisande bild av företagens finansiella ställning. Kreditgivarna har enligt Zhang (2007) väldigt höga förväntningar på att reviderade finansiella rapporter är fria från missar i bokföringen och felaktigheter när det gäller värderingar i balans- och resultaträkningen. Enligt Gómez-Guillamón (2003) är uttalandet om företagens tillgångsvärdering det näst viktigaste uttalandet som till största delen påverkar deras finansieringsbeslut. Dan Brännströms förslag att kvaliteten på de finansiella rapporterna kan vara ett relevant betygsområde (Suneson, 2007). Detta stämmer överens med resultatet från vår studie. Öhman (2007) håller också delvis med om det då han anser att rättvisande bild borde vara ett prioriterat område att rapportera om och eventuellt ha med som betygsområde.

Undersökningen visar alltså att företagsrådgivarna anser att det är mycket värdefullt eller värdefullt att revisorn granskar företagens tillgångsvärdering och sedan rapporterar om detta i revisionsberättelsen. Medelvärdena var 4,4 och 4,5. Angående detta granskningsområde har företagsrådgivarna svarat nästan exakt likadant när det gäller hur värdefull granskningen är och hur värdefull informationen om utfallet i revisionsberättelsen är. Det visar att det är lika värdefullt att revisorn granskar tillgångsvärderingen som att det finns information om utfallet av granskningen i revisionsberättelsen. Detta stämmer överens med våra hypoteser.

4.5 Företagens internkontroll

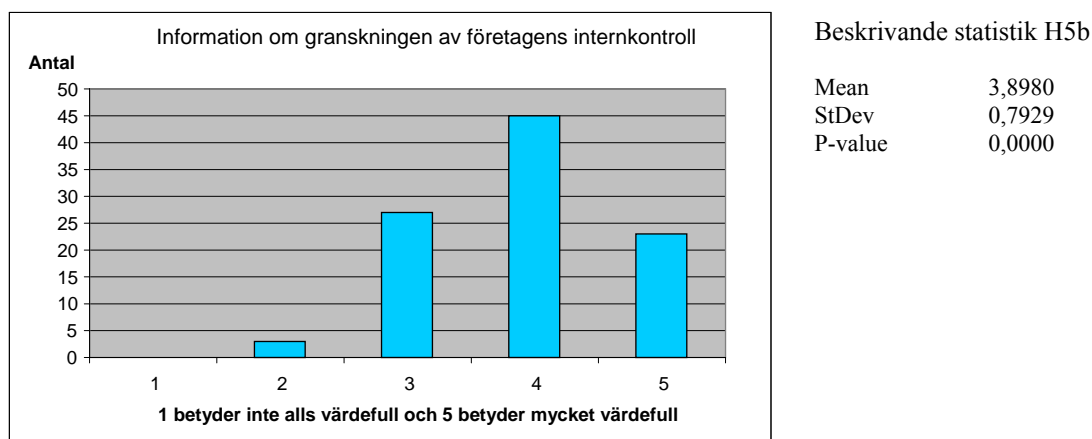
4.5.1 Granskning av företagets internkontroll

Figur 4.9 Granskning av företagets internkontroll

Inom granskningsområdet internkontroll anser en stor del av respondenterna nämligen 47 stycken (45 procent) att granskningen av företagets internkontroll är värdefull för dem. Det är 6 stycken som anser att denna granskning är mindre värdefull. Medelvärdet är 3,8 och p-värdet 0,008.

4.5.2 Information om företagets internkontroll

Figur 4.10 Information om utfallet av granskningen av företagets internkontroll

Fördelningen av svaren från de 98 företagsrådgivarna visar att 45 företagsrådgivare (46 procent) anser att informationen om granskningens utfall av företagets internkontroll i revisionsberättelsen är värdefull för dem. Medan 23 stycken anser att informationen är mycket värdefull. Medelvärdet var 3,9 och P-värdet var 0,00 vilket ger ett mycket starkt stöd till mothypotesen.

4.5.3 Analys av granskningen och informationen om företagets internkontroll

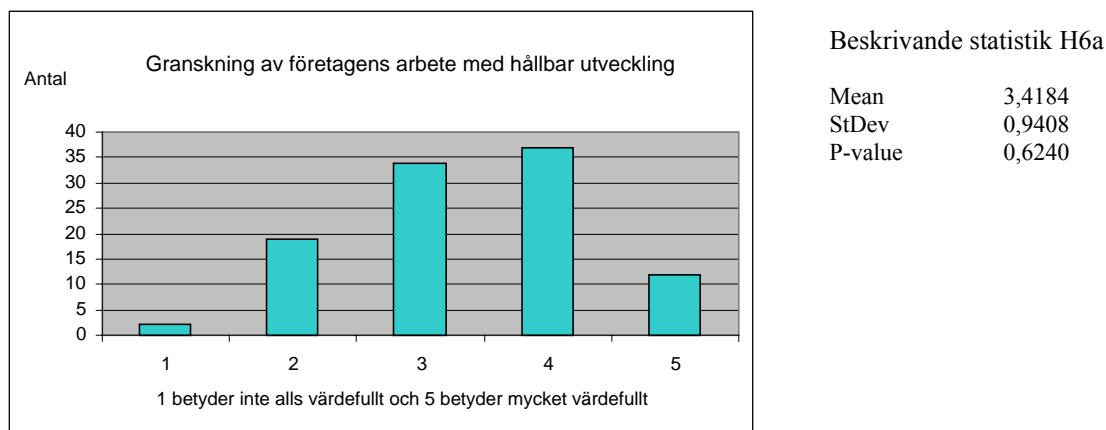
Detta granskningsområde är något som majoriteten av företagsrådgivarna värdesätter då de anser att granskningen är mycket värdefull eller värdefull för dem. Medelvärdet ligger på 3,8 och p-värdet på 0,008 vilket ger ett starkt stöd till vår hypotes. Resultatet stöds även av vår referensram där intressenterna anser att det är viktigt att revisorerna till viss del granskar internkontrollen. McEnroe och Martens (2001) kom fram till att det är viktigt för intressenterna att revisorerna ser till att företagets internkontroll fungerar väl. Öhman (2006) skriver att granskningen av detta område kommer att öka i omfattning och det är även något som Power (1997) och Cullinan och Sutton (2002) anser. Utvecklingen verkar alltså gå i denna riktning eftersom företagsrådgivarna enligt resultatet från vår undersökning och andras anser att granskningen av detta område är värdefull för dem.

P-värdet 0,00 visar att företagsrådgivarna anser att informationen om granskningens utfall av företagets internkontroll i revisionsberättelsen är värdefull för dem. Här var dock svaren lite spridda då 23 procent av företagsrådgivarna anser att informationen är mycket värdefull medan 28 procent anser att informationen är ganska värdefull, detta gör att medelvärdet hamnar på 3,9 vilket betyder att informationen anses vara värdefull. Enligt McEnroe och Martens (2001) är det värdefullt för kreditgivarna att veta att den interna kontrollen i företagen är godkänd av revisorn och att den är effektiv. Författarna menar att kreditgivarna anser att en ren revisionsberättelse ger dem en medelhög till hög övertygelse om att företagen har ett adekvat system för internkontroll. Shaikh och Talha (2003) har föreslagit att revisorn skall rapportera om väsentlighetsnivån på den interna kontrollen i revisionsberättelsen för att rapporteringen skall bli ännu bättre. Dan Brännströms förslag att internkontrollen kan betygsättas i revisionsberättelsen (Suneson, 2007) får stöd av våra resultat.

Resultatet av undersökningen visar alltså att företagsrådgivarna anser att det är värdefullt att revisorn granskar företagets internkontroll och sedan rapporterar om detta i revisionsberättelsen. Medelvärdena och p-värdena visar att granskningsområdet är värdefullt för kreditgivarna och detta stämmer överens med våra hypoteser. Däremot kan vi se en viss skillnad då det verkar som att det är lite mer värdefullt att det rapporteras om granskningens utfall (medelvärdet är 3,9 och p-värdet 0,00) jämfört med hur värdefull själva granskningen anses vara (medelvärdet är 3,8 och p-värdet 0,01). Detta kan bero på att det inte finns någon rapportering om den interna kontrollen i dagsläget och att det efterfrågas.

4.6 Företagens arbete med hållbar utveckling

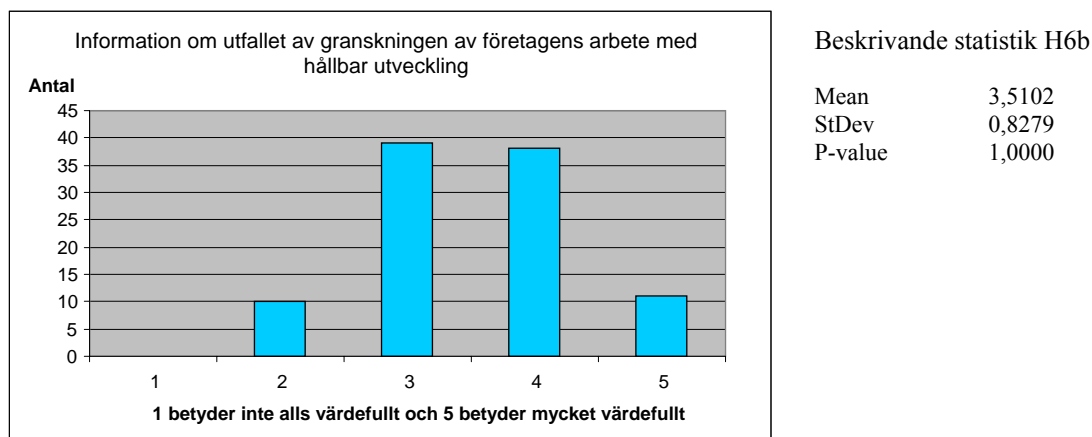
4.6.1 Granskning av företagens arbete med hållbar utveckling

Figur 4.11 Granskning av företagens arbete med hållbar utveckling

Det är inte många av de 104 företagsrådgivarna som anser att granskningen av företagens arbete med hållbar utveckling är mycket värdefull för dem. Endast 12 stycken (12 procent) anser detta. Däremot anser 71 stycken att granskningen är värdefull eller ganska värdefull. Medelvärde var 3,4 och p-värdet 0,62 vilket inte ger något stöd för mothypotesen. Svaren skulle alltså lika gärna kunna bero på slumpen.

4.6.2 Information om företagens arbete med hållbar utveckling

Figur 4.12 Information om utfallet av granskningen av företagens arbete med hållbar utveckling

Av svarsfördelningen ovan kan vi konstatera att sammanlagt 77 företagsrådgivare (79 procent) anser att informationen om granskningens utfall av företagens arbete med hållbar utveckling i revisionsberättelsen är värdefull eller ganska värdefull för dem. På grund av detta blir medelvärde 3,5 och P-värdet blir 1,0. Vi kan alltså inte styrka hypotesen.

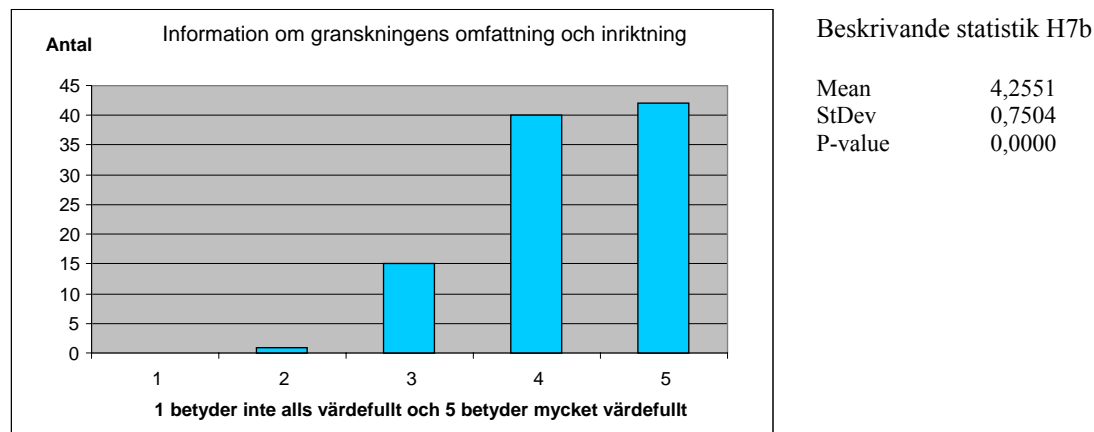
4.6.3 Analys av granskningen och informationen om företagets arbete med hållbar utveckling

Mer än hälften av företagsrådgivarna anser att granskningen av företagets arbete med hållbar utveckling endast är ganska, mindre eller inte alls värdefull för dem. Därför får vi också ett lägre medelvärde (3,4) jämfört med tidigare vilket visar att företagsrådgivarna i genomsnitt anser att granskningen av företagets arbete med hållbar utveckling inte är särskilt värdefull för dem. P-värdet på 0,62 visar att vår hypotes inte kan bekräftas. Litteraturen i referensramen stödjer delvis resultatet då Azzone et al (1997) skriver att bankerna inte har något direkt intresse av företagets arbete med miljö- och etikfrågor samt huruvida företagen tar sitt sociala ansvar. Özbirecikli (2007) anser dock att granskningen är väldigt viktigt eftersom det med jämna mellanrum rapporteras om företag som inte lever upp till sina egna uppsatta mål gällande exempelvis miljöarbete och barnarbete. Även Nieuwlands (2007) nämner i sin studie att en granskning av något slag är nödvändig för att ett effektivt system för arbetet med hållbar utveckling skall kunna utvecklas.

Svarsfördelningen visar att det finns skilda uppfattningar bland företagsrådgivarna om hur värdefullt det är att få information i revisionsberättelsen angående utfallet av granskningen av företagets arbete med hållbar utveckling. Hälften av respondenterna anser att informationen är mycket värdefull eller värdefull medan lika många anser att informationen är ganska värdefull eller mindre värdefull. Detta gör att vi har fått ett medelvärde på 3,5 vilket ligger mittemellan värdefullt och ganska värdefullt. Det höga p-värdet visar dessutom att vi inte kan bekräfta vår hypotes. I dagens läge uttalar sig inte revisorn om denna granskning i revisionsberättelsen utan enbart i anknytning till hållbarhetsredovisningen men enligt förslaget från Dan Brännström kan företagets arbete med hållbar utveckling vara värdefullt att ha med som ett betygsområde i framtiden (Suneson, 2007). Att det däremot är många som anser att informationen är mindre värdefull kan bero på att uttalandet fortfarande är väldigt osäkert som både Dzinkowski (2007) och Gray (2001) nämner.

Resultatet av undersökningen visar alltså att företagsrådgivarna anser att det är värdefullt eller ganska värdefullt att revisorn granskar företagets arbete med hållbar utveckling och sedan rapporterar om detta i revisionsberättelsen. Medelvärdena var 3,4 och 3,5 vilket bekräftar detta. Däremot kan vi inte bekräfta våra hypoteser eftersom vi fick höga p-värden. Även i detta avsnitt har företagsrådgivarna svarat ganska lika när det gäller hur värdefull granskningen är och hur värdefull informationen om utfallet av granskningen är i revisionsberättelsen.

4.7 Information om granskningens omfattning och inriktning

Figur 4.13 Information om granskningens omfattning och inriktning

Som vi kan se i tabellen ovan anser 82 företagsrådgivare (84 procent) att det skulle vara mycket värdefullt eller värdefullt för dem att bli informerad om granskningens omfattning och inriktning i revisionsberättelsen. Endast 1 respondent anser att informationen är mindre värdefull. Medelvärdet var 4,3 och P-värdet var 0,00 vilket ger ett mycket starkt stöd till mothypotesen.

4.7.1 Analys av information om granskningens omfattning och inriktning

Granskningens omfattning och inriktning är ett område som det inte informeras om i dagens revisionsberättelser. Som vi kan se ovan visar fördelningen av svaren att företagsrådgivarna anser att det är mycket värdefullt eller värdefullt att det finns information i revisionsberättelsen om granskningens omfattning och inriktning. Resultatet stämmer överens med vad flera forskare tidigare har kommit fram till. Shaikh och Talha (2003) anser att revisorerna borde redogöra och informera mer om det arbete de utför i revisionsberättelsen. Öhman (2007) anser att dagens revisionsberättelser är tunna och att en utökad information om revisionens utfall och inriktning kan förbättra beslutsunderlaget för investerare och övriga intressenter. En majoritet av kreditgivarna och investerarna är enligt honom positiva till att revisorerna eventuellt i framtiden kommer att uttala sig i en utökad omfattning. Detta kunde även Haag och Stuns (2006) konstatera i sin studie. De menar att den information som kreditgivarna skulle vara mest hjälpta av i revisionsberättelsen är den angående hur revisorn har gått tillväga i sitt granskningsarbete och vilka bedömningar och avväganden denne har gjort.

Även Catusus och Gröjer (2005:116-119) är positiva till en ökad transparens av revisionen och menar att en ökad transparens borde medföra en bättre riskbedömning vilket i sig innebär en lägre risk med investeringen, lägre avkastningskrav och en lägre kapitalkostnad för företaget. De ger som förslag att revisorn skall skriva ett granskningsuttalande som bilaga till revisionsberättelsen där intressenterna kan få reda på vilka riskbedömningar som revisorn har gjort, vilka feltoleranser som accepteras och vilka åtgärder företaget rekommenderats att vidta. Detta är som sagt inget som är aktuellt att införas men resultatet av vår undersökning visar att kredit-

givarna anser att det skulle vara värdefullt för dem att få den informationen i revisionsberättelsen. Med ett högt medelvärde på 4,3 och ett lågt p-värde på 0,00 kan vi bekräfta vår hypotes. Ett högt p-värde ger som sagt ett mycket starkt stöd till mothypotesen som antyder att det finns en skillnad i svaren som inte beror på slumpen. Kanske borde Dan Brännström ha detta i åtanke inför arbetet med att utöka informationen i revisionsberättelsen.

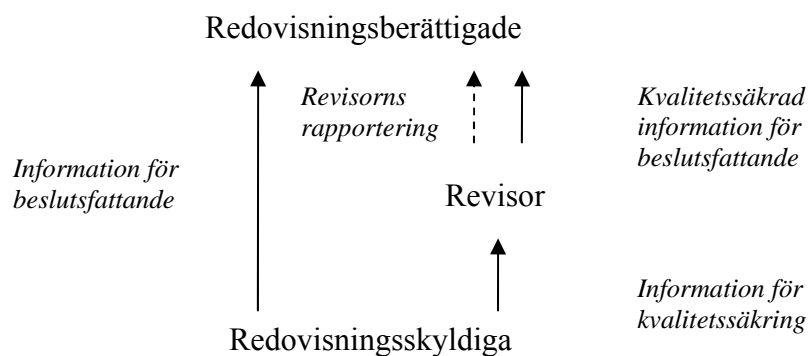
4.8 Analysmodell revisionens och revisionsberättelsens värde

I detta avsnitt kommer vi att redogöra för vilka granskningsområden företagsrådgivarna utifrån undersökningen anser är värdefulla att revisorn granskar och sedan rapporterar om i revisionsberättelsen. Nedan i tabellen visar vi medelvärden och p-värden för varje hypotes. Detta för att man på ett överskådligt sätt skall kunna se att nästan alla våra hypoteser har kunnat bekräftas.

Hypotes	Medelvärde	P-värde	Hypotes	Medelvärde	P-värde
H1a	4,0	0,0000	H1b	4,1	0,0000
H2a	4,1	0,0000	H2b	4,0	0,0000
H3a	4,6	0,0000	H3b	4,6	0,0000
H4a	4,4	0,0000	H4b	4,5	0,0000
H5a	3,8	0,0080	H5b	3,9	0,0000
H6a	3,4	0,6240	H6b	3,5	1,0000
			H7b	4,3	0,0000

Figur 4.14 Tabellöversikt över hypoteser, medelvärden samt p-värden

Utifrån denna tabell kan vi med hjälp av vår analysmodell beskriva genom vilka pilar de olika granskningsområdena passerar samt visa huruvida våra hypoteser stämmer överens med det resultat vi fått fram utifrån undersökningen.

Figur 4.15 Analysmodell, revisionens och i revisionsberättelsens värde

Utifrån vår empiri och analys kan vi konstatera att enbart ett granskningsområde passerar genom pilen *information för beslutsfattande* och det är granskningen och informationen angående företagets arbete med hållbar utveckling. De resterande granskningsområdena, det vill säga företagets fortlevnadsförmåga, betalningar av skatter och avgifter, eventuella ekonomiska brottslighet, tillgångsvärdering och internkontroll passerar genom pilen *information för kvalitetssäkring*. Detta innebär att kreditgivarna anser att revisorns granskning av dessa områden är värdefull och detta kan vi bekräfta med höga medelvärden samt låga p-värden. Samma gransknings-

områden passerar även genom pilen *revisorns rapportering*. Detta innebär att kreditgivarna anser att granskningens utfall är värdefullt att få information om i revisionsberättelsen. Även detta kan vi bekräfta med höga medelvärden och låga p-värden. Det som är värdefullt att granska är även värdefullt att rapportera om i revisionsberättelsen. Utöver detta så anser kreditgivarna att det är värdefullt att få information om granskningens omfattning och inriktning i revisionsberättelsen. Även detta bekräftas med ett högt medelvärde och ett lågt p-värde. Vi har alltså funnit stöd för 11 av våra 13 hypoteser.

Vikten av revisionen styrks även av de kommentarer vi fick på de öppna frågorna i enkäten:

”Överhuvudtaget är en känd revisor en viktig partner för oss. Det betyder en kvalitetsstämpel för bolaget i fråga”

”Jag tycker att alla ovanstående frågor är moraliskt och etiskt viktiga för att driva en verksamhet. Sen hur man har uppföljning av detta kan säkert göras på flera sätt inte enbart genom revision”

”Jag tycker att alla frågor ovan är viktiga och att det ska beaktas av en revisor vid deras granskning - det räcker med att dom uppger att dom granskat allt detta och bara kommentarer om det finns avvikelser, dvs. svagheter/avvikelser för bolaget”

5. Slutdiskussion

I detta avsnitt kommer vi fram till våra slutsatser utifrån informationen i vår referensram och de kunskaper vi har fått från vårt empiri- och analysavsnitt. Vi avslutar avsnittet med förslag på vidare forskning.

5.1 Slutsats

Syftet med vår uppsats var att beskriva och analysera vilka granskningsområden som kreditgivarna anser är värdefulla att revisorerna inriktar sig på och vilken information om granskningens utfall och omfattning som är värdefull i revisionsberättelsen.

Undersökningen visar att kreditgivarna anser att revisorns granskning av företagets fortlevnadsförmåga, betalningar av skatter och avgifter, eventuella ekonomiska brottslighet, tillgångsvärdering samt internkontroll är värdefull för dem. Detta kan vi bekräfta med höga medelvärden och låga p-värden. Granskningen och informationen om granskningens utfall angående företagets arbete med hållbar utveckling anses inte lika värdefullt. Där är medelvärdena lägre och de höga p-värdena ger inget stöd för att kreditgivarna prioriterar denna sorts granskning och rapportering. Däremot kan vi konstatera att det som är värdefullt att granska även är värdefullt att rapportera om i revisionsberättelsen. Kreditgivarna anser även att det är värdefullt att få information om granskningens omfattning och inriktning i revisionsberättelsen. Resultaten går i stor utsträckning i linje med tidigare nationell och internationell forskning.

5.2 Förslag till vidare forskning

Under arbetets gång har det kommit upp förslag på vidare forskning. Detta är ämnen som vi själva har fått avgränsa oss ifrån för att uppsatsen inte skulle bli alltför omfattande.

I uppsatsen har vi flera gånger nämnt att revisionsplikten enligt ett lagt förslag kommer att avskaffas men att kreditgivarna troligtvis ändå kommer att efterfråga någon form av kvalitetssäkring vilket måste betyda att revisionen har ett värde. Detta berör dock endast mindre företag i Sverige och inte börsnoterade eftersom börsnoterade företag även i framtiden måste revidera sina finansiella rapporter. Undersökningen som vi gjorde med företagsrådgivarna riktas främst mot små och medelstora företag eftersom de flesta av företagsrådgivarna har kontakt med dessa företag. De företagsrådgivare som har kontakt med större företag och börsnoterade företag sitter vanligtvis på olika storkundsenheter. På grund av detta kan man göra en liknande undersökning bland företagsrådgivare som har kontakt med större och börsnoterade företag för att se vad kreditgivarna anser är värdefullt att granska i dessa företag. Det kan hända att det finns fler granskningsområden som är väsentliga i den granskningen eftersom intresset för dessa företag är större. Vidare kan man även undersöka vad kreditgivarna värdesätter att det informeras om i revisionsberättelsen angående revisorns granskning av större och börsnoterade företag. Det kan hända att

Slutdiskussion

det finns ytterligare information om granskningens utfall och inriktning som är värdefull för kreditgivare som har kontakt med dessa företag.

I denna uppsats har vi undersökt vad en intressentgrupp, nämligen kreditgivarna, värdesätter i revisionen och vad de anser är värdefullt att bli informerade om i revisionsberättelsen. Nästa steg och ett förslag på vidare forskning är därmed att undersöka vad andra intressenter värdesätter i revisionen och vad de anser är värdefullt att bli informerade om i revisionsberättelsen. Tänkbara intressenter kan vara aktieägare, statliga myndigheter och leverantörer. Först när man har undersökt vad flera intressenter värdesätter kan man försöka sig på att dra en slutsats om vad det är som är värdefullt att granska och vilken information som är värdefull att bli informerad om i revisionsberättelsen. Olika intressenter kan ha olika uppfattningar om vad som är värdefullt (Öhman, 2006). När man vet vad som är värdefullt att granska kan man eventuellt utveckla en förenklad eller mindre omfattande revision för mindre företag. När man vet vad som är värdefullt att bli informerad om i revisionsberättelsen är det även enklare för till exempel Dan Brännström att ge förslag på vad som är relevanta betygsområden att ha med i en revisionsberättelse.

Referenslista

Tryckta källor:

Ackert L. F., Huang R., and Ramírez G. G., (2007), Information Opacity, Credit Risk, and the Design of Loan Contracts for Private Firms, *Financial Markets, Institutions & Instruments*, Vol. 16, No. 5, pp. 221-242

Aggestam Pontoppidan, C., (2007), *När revisionsplikten avskaffades i Danmark*, Balans, no. 2, pp. 32-35

Arnold, V., Collier, P-A., Leech, S-A. & Suttons S-G, (2001), The Impact Of Political Pressure On Novice Decision Makers: Are Auditors Qualified To Make Going Concern Judgements, *Critical Perspectives on Accounting*, Vol. 12, pp. 323-338

Azzone, G., Brophy, M., Noci, G., Welford, R. & Young, W., (1997), A Stakeholders' View of Environmental Reporting, *Long range planning*, Vol. 30, No. 5, pp. 699-709

Bellovary, J., Giacominio, D. & Akers, M., (2006), Weighing the public interest- is the going concern opinion still relevant?, *The CPA Journal*, Vol. 76, No. 1, pp. 16-21

Boyd, D. T., (2000/2001), The audit report: a misunderstanding gap between users and preparers, *National Public Accountant*, Vol. 45, NO. 10, pp. 56-60

Bryman, A., (2006), *Samhällsvetenskapliga metoder*, Malmö: Liber AB

Cassel, F., (1996), *Den reviderade revisorsrollen*, Falun: Nerenius & Santérius Förlag AB

Catusus, B. & Gröjer, J., (2005), Revisorn kommer till bolagsstämman, I Johansson, S-E., (red.) *Uppdrag revision. Revisorsprofessionen i takt med förväntningarna?*, Stockholm: SNS Förlag, pp. 103-119

Collins, J., (2003), *Directors' Views on Exemption from the Statutory Audit*, A research Report for the DTI

Cullinan, C. P. & Sutton, S. G., (2002), Defrauding the public interest: a critical examination of reengineered audit processes and the likelihood of detecting fraud, *Critical Perspectives on Accounting*, Vol. 13, No. 3, pp. 297-310

Deegan, C., & Unerman, J., (2006), *Financial Accounting Theory*, UK: McGraw-Hill Education

Diamant, A., (2004), *Revisorns oberoende*, Uppsala: Iustus förlag

Dixon, R., Woodhead, A. D. & Sohlman, M., (2006), An investigation of the expectation gap in Egypt, *Managerial Auditing Journal*, Vol. 21, No. 3, pp. 293-302

Referenslista

- Dzinkowski, R., (2007), Saving the environment, *Accountancy*, Vol 140, No. 1371 pp. 68-69
- ECON, (2007-092), *Den samhällsekonomiska nyttan av revision*, FAR/SRS Rapport
- Gómez-Guillamón, A-D., (2003), The Usefulness of the Audit Report in Investment and Financing Decisions, *Managerial Auditing Journal*, Vol. 18, No. 6-7, pp. 549-559
- Gray, R., (2001), Thirty years of social accounting, reporting and auditing: what (if anything) have we learned, *Business Ethics: A European Review*, Vol. 10, pp. 9-15
- Haag, A. & Stuns, L., (2006), *Kreditgivares syn på revision*, Mittuniversitetet Sundsvall
- Halvorsen, K. (1992), *Samhällsvetenskaplig metod*, Lund: Studentlitteratur
- Humphrey, C. G., Moizer, P. & Turley, W. S., (1993), The audit expectation gap in Britain: an empirical investigation, *Accounting and Business Research*, Vol. 23, No. 91A, pp. 395-411
- IASB, (2001), *Föreställningsram*
- Koh, H. C., & Woo, E. S., (1998), The expectation gap in auditing, *Managerial Auditing Journal*, Vol. 13, No. 3, pp. 147 - 154
- Larsson, B., (2005), Auditor regulation and economic crime policy in Sweden, 1965–2000, *Accounting, Organizations and Society*, Vol. 30, No. 2, pp. 127-144
- Löfstrand, P. & Rönn, E., (2005), *Revision i samhällets tjänst- en studie ur ett kreditgivarperspektiv*, Mittuniversitetet Sundsvall
- McEnroe, J.E. & Martens, S.C., (2001), Auditors' and Investors' Perceptions of the "Expectation Gap", *Accounting Horizons*, Vol. 15, No. 4, pp. 345-358
- Monroe, G. S. & Woodliff, D. R., (1993), The effect of education on the audit expectation gap, *Accounting and Finance*, Vol. 33, No. 1, pp. 61-78
- Nieuwlands, H., (2007), Auditing sustainable development, *Internal auditor*, Vol. 64, No. 2, pp. 91-93
- Power, M., (1997), *Audit society – rituals of verifications*, Oxford University Press
- Power, M., (2003), Evaluating the audit explosion, *Law & policy*, Vol. 25, No. 3, pp. 185 – 202
- Sekaran., U. (2003), *Research methods for business – a skill building approach*, New York: John Wiley & Sons Inc.
- Shaikh, J. & Talha, M. (2003), Credibility and expectation gap in reporting on uncertainties, *Managerial Auditing Journal*, vol. 18, No. 6/7, pp. 517-529

Referenslista

- Sidani, Y. M., (2007), The audit expectation gap: evidence from Lebanon, *Managerial Auditing Journal*, Vol. 22, No. 3, pp. 288-302
- Skough, B. & Brännström, D., (2007), *De flesta felen rättas efter påpekanden från revisorn*, Balans 2007, No 12, pp. 21-22
- Skärvad, P-H. & Bruzelius, L., (2000), *Integrerad Organisationslära*, Lund: Studentlitteratur
- SOU, (2008:32), *Avskaffande av revisionsplikten för små företag*
- Sunesson, B., (2007), *Betyg kan skapa tuffare revision*, Svenska Dagbladet Näringsliv Tillgänglig [2008-03-12]
- Svanströms, T., (2006), *Lagstadgad revision? Ja, om företagen får bestämma!*, Umeå School of Business
- Tabone N. & Baldacchino P. J., (2003), The Statutory Audit of Owner-managed Companies in Malta, *Managerial auditing journal*, Vol. 18, No. 5, pp. 387-398
- Tegin, Å., (1997), *Kredithandboken*, Stockholm: Nordstedts Juridik AB
- Thorell & Norberg, (2005), *Revisionsplikten i små aktieföretag*, Rapport från Svenskt Näringsliv
- Trost, J., (2007), *Enkätboken*, Polen: Studentlitteratur
- Turner, K. F., Beeler, J. D. & Daniels, R. B., (2004), Reducing Information Asymmetry by Improving Knowledge of the Audit, *Journal of Accounting & Finance Research*, Vol. 12, No. 1, pp. 79-87
- Van Peurse, K. A., Locke, J. & Harnisch, N., (2005), Going concern guidance for New Zealand auditors: transitions in communicative acts, *Critical Perspectives on Accounting*, Vol. 17, No. 1, pp. 109-137
- Wallén, G., (1996), *Vetenskapsteori och forskningsmetodik*, Lund: Studentlitteratur
- Warming-Rasmussen, B. & Jensen, L., (1998), Quality dimensions in external audit services - an external user perspective, *European Accounting Review*, Vol. 7, No. 1, pp. 65-82
- Wild, C., & Seber, G., (2000), *Chance Encounters – a first course in data analysis and inference*, John Wiley & Sons Inc.
- Zhang, P., (2007), The Impact of the Public's Expectations of Auditors on Audit Quality and Auditing Standards Compliance, *Contemporary Accounting Research*, Vol. 24, No. 2, pp. 631-654

Referenslista

Öhman, P., (2007), *Mer information i revisionsberättelsen - ett senfärdigt steg i rätt riktning*, Balans 2007, No. 12, pp. 6-7

Öhman, P., (2006), *Perspektiv på revision: Tankemönster, Förväntningsgap och Dilemman*, Mid Sweden University, Doctoral Thesis 14

Öhman, P., (2005), Är det viktigare för revisorer att göra saker rätt än att göra rätt saker? I Johansson, S-E., (red.) *Uppdrag revision. Revisorsprofessionen i takt med förväntningarna?*, Stockholm: SNS Förlag, pp. 61-77

Özbirecikli, M., (2007), A review on how CPAs should be involved in environmental auditing and reporting for the core aim of it, *Problems & Perspectives in management*, pp. 113-126

Lagar och förordningar:

Aktiebolagslag, 2005:551 (Kap. 9, Revision)

FAR/SRS Rekommendationer och uttalanden i revisionsfrågor RevR 6, (Oberoende granskning av frivillig separat hållbarhetsredovisning)

Redovisningsrådets rekommendation RR 22 (Utformning av finansiella rapporter)

Redovisningsstandard RS 200 (Mål och generella principer för en revision)

Redovisningsstandard RS 240 (Oegentligheter och Fel)

Redovisningsstandard RS 400 (Riskbedömning och internkontroll)

Redovisningsstandard RS 540 (Revision av uppskattningar i bokföringen)

Redovisningsstandard RS 570 (Fortsatt drift)

Redovisningsstandard RS 709 (Revisionsberättelsens utformning i aktiebolag och andra företag)

Rådets fjärde direktiv, 78/660/EEG av den 25 juli 1978 grundat på artikel 54.3 g i fördraget om årsbokslut i vissa typer av bolag

Webb källor:

Nordea URL:

<http://www.nordea.se/F%C3%B6retag/Aff%C3%A4rssituationer/Driva+f%C3%B6retag/Bankens+bed%C3%B6mning/211604.html>

Tillgänglig [2008-04-10]

Bilaga 1. Introduktionsbrev Nordea

Till företagsrådgivare på Nordea

Hej!

Mitt namn är Helena Lundberg och jag arbetar extra på Nordeas kontor i Sundsvall. Jag studerar även på Mittuniversitetet i Sundsvall och för tillfället skriver jag och en klasskamrat vår D-uppsats. Den handlar om revisionen och revisionsberättelsen ur ett kreditgivarperspektiv. Vi skulle vara väldigt **tacksamma** om du ville svara på vår webbenkät som vi har sammanställt. Enkäten tar cirka tio minuter att besvara. Varje svar är viktigt för oss!

Länken nedan går till webbenkäten:

Tack för din medverkan!

Helena Lundberg
Helu0403@student.miun.se
070-230 49 49

Marlene Olsson
maol0414@student.miun.se
073-730 80 85

Bilaga 2. Introduktionsbrev Swedbank

Till företagsrådgivare på Swedbank

Hej!

Mitt namn är Marlene Olsson och jag arbetar som sommarvikarie på Swedbanks kontor i Härnösand. Jag studerar även på Mittuniversitetet i Sundsvall och för tillfället skriver jag och en klasskamrat vår D-uppsats. Den handlar om revisionen och revisionsberättelsen ur ett kreditgivarperspektiv. Vi skulle vara väldigt **tacksamma** om du ville svara på vår webbenkät som vi har sammanställt. Enkäten tar cirka tio minuter att besvara. Varje svar är viktigt för oss!

Länken nedan går till webbenkäten:

Tack för din medverkan!

Marlene Olsson
maol0414@student.miun.se
073-730 80 85

Helena Lundberg
helu0403@student.miun.se
070-230 49 49

Bilaga 3. Introduktionsbrev till SEB, Handelsbanken och Danske Bank

Till företagsrådgivare på SEB, Handelsbanken och Danske Bank

Hej!

Vi är två tjejer som studerar på Mittuniversitetet i Sundsvall. Just nu skriver vi vår D-uppsats som handlar om revisionen och revisionsberättelsen ur ett kreditgivarperspektiv. Vi skulle vara väldigt **tacksamma** om du ville svara på vår webbenkät som vi har sammanställt. Enkäten tar cirka tio minuter att besvara. Varje svar är viktigt för oss!

Länken nedan går till webbenkäten:

Tack för din medverkan!

Marlene Olsson
maol0414@student.miun.se
073-730 80 85

Helena Lundberg
helu0403@student.miun.se
070-230 49 49

Bilaga 4. Webbenkät

Välkommen till vår webbenkät och tack för att du tar dig tid till att svara på våra frågor. Frågorna som följer är uppdelade i två områden, det första handlar om revisionen och det andra om revisionsberättelsen.

Revisionen

Revisionsplikten i Sverige för mindre aktiebolag är på väg att avskaffas och kommer enligt ett lagt förslag att omfatta 97 procent av alla aktiebolag. Det troligaste är att många företag, banker och statliga myndigheter ändå kommer att efterfråga någon form av kvalitetssäkring av företagets redovisningsinformation. Vi är därför intresserad av att veta hur värdefull olika delar av revisionen är ur ett kreditgivarperspektiv.

1. Hur värdefull tycker du att revisorns granskning av följande områden är för dig i ditt arbete? (Nummer 5 på skalan betyder mycket värdefullt medan nummer 1 betyder inte alls värdefullt)

Granskning av företagets fortlevnadsförmåga

1 2 3 4 5

Granskning av företagets betalningar av skatter och avgifter

1 2 3 4 5

Granskning av företagets eventuella ekonomiska brottslighet

1 2 3 4 5

Granskning av företagets tillgångsvärdering

1 2 3 4 5

Granskning av företagets internkontroll, det vill säga de riktlinjer och rutiner företag har för att verksamheten skall skötas effektivt

1 2 3 4 5

Granskning av företagets arbete med hållbar utveckling, det vill säga huruvida företagen arbetar med etik, miljö och socialt ansvar

1 2 3 4 5

2. Finns det något eller några områden som inte är medtagna ovan som du anser att det är värdefullt att revisorn granskar?

Revisionsberättelsen

Intressenter har kritiserat revisionsberättelsen för att vara allt för standardiserad och endast innehåller ett allmänt uttalande. Föreningen FAR/SRS har nu öppnat för möjligheten att utöka informationen i revisionsberättelsen. Vi är därför intresserad av att veta vad du som kreditgivare anser är värdefullt att bli informerad om i en revisionsberättelse.

3. Vad skulle vara värdefullt att få explicit information om i en revisionsberättelse för dig i ditt arbete? (Nummer 5 på skalan betyder mycket värdefullt medan nummer 1 betyder inte alls värdefullt)

Utfallet av granskningen av företagets fortlevnadsförmåga

1 2 3 4 5

Utfallet av granskningen av företagets betalningar av skatter och avgifter

1 2 3 4 5

Utfallet av granskningen av eventuella förekomster av ekonomisk brottslighet

1 2 3 4 5

Utfallet av granskningen av företagets tillgångsvärdering

1 2 3 4 5

Utfallet av granskningen av företagets internkontroll, det vill säga de riktlinjer och rutiner företag har för att verksamheten skall skötas effektivt

1 2 3 4 5

Utfallet av granskningen av företagens arbete med hållbar utveckling, det vill säga huruvida företagen arbetar med etik, miljö och socialt ansvar

1 2 3 4 5

4. Hur värdefullt tycker du att det skulle vara att bli informerad om granskningens inriktning och omfattning, det vill säga vad revisorn har grundat sina ställningstaganden på, i revisionsberättelsen? (Nummer 5 på skalan betyder mycket värdefullt medan nummer 1 betyder inte alls värdefullt)

1 2 3 4 5

5. Finns det något eller några områden som inte är medtagna ovan som du anser att det är värdefullt att bli informerad om i revisionsberättelsen?

Tack för din medverkan!

Vänliga hälsningar

Marlene Olsson
Helena Lundberg

Bilaga 5. Korstabeller

Till företagsrådgivare hos Svenska Banker

Marlene Olsson & Helena Lundberg

Totalt
Samtliga
%
104 och 98

Bas (antal svar i denna fråga):

Bas:"Samtliga"

Q1. Granskning av företagens fortlevnadsförmåga

(5: Mycket värdefullt)	39 %
(4: Värdefullt)	38 %
(3: Ganska värdefullt)	14 %
(2: Mindre värdefullt)	7 %
(1: Inte alls värdefullt)	2 %

Medelvärde: 4,1

Bas (antal svar i denna fråga): 104

Bas:"Samtliga"

Q2. Granskning av företagens betalningar av skatter och avgifter

(5: Mycket värdefullt)	40 %
(4: Värdefullt)	38 %
(3: Ganska värdefullt)	18 %
(2: Mindre värdefullt)	3 %
(1: Inte alls värdefullt)	1 %

Medelvärde: 4,1

Bas (antal svar i denna fråga): 104

Bas:"Samtliga"

Q3. Granskning av företagens eventuella ekonomiska brottslighet

(5: Mycket värdefullt)	69 %
(4: Värdefullt)	23 %
(3: Ganska värdefullt)	6 %
(2: Mindre värdefullt)	2 %
(1: Inte alls värdefullt)	-

Medelvärde: 4,6

Bas (antal svar i denna fråga): 104

Bas:"Samtliga"

Q4. Granskning av företagens tillgångsvärdering

(5: Mycket värdefullt)	55 %
(4: Värdefullt)	35 %
(3: Ganska värdefullt)	7 %
(2: Mindre värdefullt)	3 %
(1: Inte alls värdefullt)	-

Medelvärde: 4,4

Bas (antal svar i denna fråga): 104

Bas:"Samtliga"

Q5. Granskning av företagens internkontroll, det vill säga de riktlinjer och rutiner företag har för att verksamheten skall skötas effektivt

(5: Mycket värdefullt)	18 %
(4: Värdefullt)	45 %
(3: Ganska värdefullt)	31 %
(2: Mindre värdefullt)	6 %
(1: Inte alls värdefullt)	-

Medelvärde: 3,8

Bas (antal svar i denna fråga): 104

Bas:"Samtliga"

Q6. Granskning av företagens arbete med hållbar utveckling, det vill säga huruvida företagen arbetar med etik, miljö och socialt ansvar

(5: Mycket värdefullt)	12 %
(4: Värdefullt)	35 %
(3: Ganska värdefullt)	33 %
(2: Mindre värdefullt)	18 %
(1: Inte alls värdefullt)	2 %

Medelvärde: 3,4

Bas (antal svar i denna fråga): 104

Bas:"Samtliga"

Q7. Information om utfallet av granskningen av företagens fortlevnadsförmåga

(5: Mycket värdefullt)	37 %
(4: Värdefullt)	42 %
(3: Ganska värdefullt)	18 %
(2: Mindre värdefullt)	3 %
(1: Inte alls värdefullt)	-

Medelvärde: 4,1

Bas (antal svar i denna fråga): 98

Bas:"Samtliga"

Q8. Information om utfallet av granskningen av företagens betalningar av skatter och avgifter

(5: Mycket värdefullt)	34 %
(4: Värdefullt)	37 %
(3: Ganska värdefullt)	23 %
(2: Mindre värdefullt)	5 %
(1: Inte alls värdefullt)	1 %

Medelvärde: 4,0

Bas (antal svar i denna fråga): 98

Bas:"Samtliga"

Q9. Information om utfallet av granskningen av företagens eventuella ekonomiska brottslighet

(5: Mycket värdefullt)	67 %
(4: Värdefullt)	23 %
(3: Ganska värdefullt)	8 %
(2: Mindre värdefullt)	2 %
(1: Inte alls värdefullt)	-

Medelvärde: 4,6

Bas (antal svar i denna fråga): 98

Bas:"Samtliga"

Q10. Information om utfallet av granskningen av företagens tillgångsvärdering

(5: Mycket värdefullt)	57 %
(4: Värdefullt)	33 %
(3: Ganska värdefullt)	9 %
(2: Mindre värdefullt)	1 %
(1: Inte alls värdefullt)	-

Medelvärde: 4,5

Bas (antal svar i denna fråga): 98

Bas:"Samtliga"

Q11. Information om utfallet av granskningen av företagens internkontroll, det vill säga de riktlinjer och rutiner företag har för att verksamheten skall skötas effektivt

(5: Mycket värdefullt)	23 %
(4: Värdefullt)	46 %
(3: Ganska värdefullt)	28 %
(2: Mindre värdefullt)	3 %
(1: Inte alls värdefullt)	-

Medelvärde: 3,9
Bas (antal svar i denna fråga): 98
Bas:"Samtliga"

Q12. Information om utfallet av granskningen av företagens arbete med hållbar utveckling, det vill säga huruvida företagen arbetar med etik, miljö och socialt ansvar

(5: Mycket värdefullt)	11 %
(4: Värdefullt)	39 %
(3: Ganska värdefullt)	40 %
(2: Mindre värdefullt)	10 %
(1: Inte alls värdefullt)	-

Medelvärde: 3,5
Bas (antal svar i denna fråga): 98
Bas:"Samtliga"

Q13. Hur värdefullt tycker du att det skulle vara att bli informerad om granskningens inriktning och omfattning, det vill säga vad revisorn har grundat sina ställningstaganden på, i revisionsberättelsen?

(5: Mycket värdefullt)	43 %
(4: Värdefullt)	41 %
(3: Ganska värdefullt)	15 %
(2: Mindre värdefullt)	1 %
(1: Inte alls värdefullt)	-

Medelvärde: 4,3
Bas (antal svar i denna fråga): 98
Bas:"Samtliga"

* = Significant difference on 95% level
2008-05-20 Håkan Björklund

Bilaga 6. Statistik – Revisionens värde

Binomial Test – Revisionens värde

		Category	N	Observed Prop.	Test Prop.	Asymp. Sig. (2-tailed)
H1a	Group 1	<= 3	24	,23	,50	,000 ^a
	Group 2	> 3	80	,77		
	Total		104	1,00		
H2a	Group 1	<= 3	23	,22	,50	,000 ^a
	Group 2	> 3	81	,78		
	Total		104	1,00		
H3a	Group 1	<= 3	8	,08	,50	,000 ^a
	Group 2	> 3	96	,92		
	Total		104	1,00		
H4a	Group 1	<= 3	10	,10	,50	,000 ^a
	Group 2	> 3	94	,90		
	Total		104	1,00		
H5a	Group 1	<= 3	38	,37	,50	,008 ^a
	Group 2	> 3	66	,63		
	Total		104	1,00		
H6a	Group 1	<= 3	55	,53	,50	,624 ^a
	Group 2	> 3	49	,47		
	Total		104	1,00		

a Based on Z Approximation.

Beskrivande statistik - Revisionens värde

	N	Minimum	Maximum	Mean	Std. Deviation
H1a	104	1,00	5,00	4,0577	,99344
H2a	104	1,00	5,00	4,1346	,88194
H3a	104	2,00	5,00	4,5962	,69000
H4a	104	2,00	5,00	4,4327	,74735
H5a	104	2,00	5,00	3,7596	,81842
H6a	104	1,00	5,00	3,3654	,97600
Valid N (listwise)	104				

Bilaga 7. Statistik – Revisionsberättelsens värde

Binomial Test - Revisionsberättelsens värde

		Category	N	Observed Prop.	Test Prop.	Asymp. Sig. (2-tailed)
H1b	Group 1	≤ 3	21	,21	,50	,000(a)
	Group 2	> 3	77	,79		
	Total		98	1,00		
H2b	Group 1	≤ 3	29	,30	,50	,000(a)
	Group 2	> 3	69	,70		
	Total		98	1,00		
H3b	Group 1	≤ 3	9	,09	,50	,000(a)
	Group 2	> 3	89	,91		
	Total		98	1,00		
H4b	Group 1	≤ 3	10	,10	,50	,000(a)
	Group 2	> 3	88	,90		
	Total		98	1,00		
H5b	Group 1	≤ 3	30	,31	,50	,000(a)
	Group 2	> 3	68	,69		
	Total		98	1,00		
H6b	Group 1	≤ 3	49	,50	,50	1,000(a)
	Group 2	> 3	49	,50		
	Total		98	1,00		
H7b	Group 1	≤ 3	16	,16	,50	,000(a)
	Group 2	> 3	82	,84		
	Total		98	1,00		

a Based on Z Approximation.

Beskrivande statistik - Revisionsberättelsens värde

	N	Minimum	Maximum	Mean	Std. Deviation
H1b	98	2,00	5,00	4,1224	,81564
H2b	98	1,00	5,00	3,9694	,93560
H3b	98	2,00	5,00	4,5612	,71891
H4b	98	2,00	5,00	4,4592	,70592
H5b	98	2,00	5,00	3,8980	,79288
H6b	98	2,00	5,00	3,5102	,82793
H7b	98	2,00	5,00	4,2551	,75041
Valid N (listwise)	98				